

**FAKULTET POLITIČKIH NAUKA
UNIVERZITET U SARAJEVU**

**HIP HOP KAO DRUŠTVENI FENOMEN
RAZVOJ HIP HOP KULTURE U BIH**

MAGISTARSKI RAD

Student: Tarik Osmanagić

Prof. Doc. : Sarina Bakić

Sarajevo, 2020

2020

Tarik Osmanagić Hip hop kao društveni fenomen – Razvoj hip hop kulture u BiH

SADRŽAJ

Uvod	5
1. Teorijsko – metodološki okvir	5
1.1 Problem istraživanja	5
1.2 Predmet istraživanja	6
1.3 Ciljevi istraživanja	7
1.4 Metode istraživanja	7
1.5 Vremenski plan istraživanja	8
1.6 Hipoteza istraživanja	8
1.7 Okvirna struktura rada	8
2. Važnost kulture i umjetnosti u životu građana	10
2.1 Historijski pregled Afroameričkog naroda u SAD-a	12
Ropstvo dolazi u Sjevernu Ameriku, 1619. godina	15
Uspon industrije pamuka, 1793. godina	15
Nat Turnerova pobuna, august 1831. godina	16
Abolicionizam i podzemna željeznica, 1831. godina	17
Slučaj Dred Scott, 6. mart 1857.godine	17
John Brown's Raid, 16. oktobra 1859. godine	18
Građanski rat i oslobađanje, 1861. godina	19
Jug poslije ropstva, 1865. godina	19
'Odvojeni, ali jednaki', 1896. godine	20
Washington, Carver i Du Bois, 1900. godine	21
NAACP osnovan, 1909. godine	22
Marcus Garvey i UNIA, 1916. godina	23
Renesansa Harlema, 1920. godina	23
Afroamerikanci u Drugom svjetskom ratu, 1941. godina	24
Jackie Robinson, 1947. godina	25
Brown protiv Odbora za obrazovanje, 17. maja 1954. godine	26
Emmett Till, august 1955. godine	27
Rosa Parks i bojkot autobusa Montgomery, decembar 1955. godine	27
Segregacija u srednjoj školi, septembar 1957.godine	28
Sit – in pokret i osnivanje SNCC-a, 1960. godine	29
CORE i Freedom Rides, maj 1961.godine	30
Integracija Ole Miss, septembar 1962. godine	30
Bombaški napad na crkvu u Birminghamu, 1963. godine	31

„Ja sanjam“, 1963. godina	32
Zakon o građanskim pravima iz 1964.godine	32
Ljeto slobode i ubistva 'Mississippi Burning', juni 1964.godine	33
Marš od Selme, do Montgomeryja, mart 1965.godine	34
Malcolm X je streljan do smrti, februar 1965.godine	34
Zakon o biračkim pravima iz 1965. godine	35
Porast tzv. Black Power	36
Zakon o fer stanovanju, april 1968. godine	36
Ubistvo MLK, 4. aprila 1968. godine	37
Shirley ChisholmSudska odluka za slučaj Allan Bakkea, 1978. godine	38
Jesse Jackson galvanizira afroameričke glasače, 1984. godine	38
Oprah Winfrey pokreće sindikalni talk show, 1986. godine	40
Nemiri u Los Angelesu, 1992. godine	40
Marš milion, 1995. godina	39
Colin Powell postaje državni sekretar 2001.godine	41
Barack Obama postaje 44. američki predsjednik, 2008.godine	42
Pokret 'BLM – Black Lives Matter, 2020. godina	43
George Floyd protesti	43
3. Hip hop – nastanak, razvoj i budućnost	45
3.1 Kultura tradicionalnih zapadnoafričkih društava i hip hop kultura	45
3.2 Uticaj hip hop kulture na društvo SAD - Pokret za građanska prava i njegova uloga u stvaranju kulture hip hopa i repa	49
3.3 Hip hop - pojava u pop kulturi	51
3.4 Kultura sa vizijom i glasom	53
3.5 Elementi hip hop kulture	54
3.6 Peti element hip hop kulture	57
3.7 Hip hop kultura predstavlja konglomerat društvene svijesti	58
4. Mediji i hip hop kultura	63
4.1 Mediji i hip hop kultura u BIH	63
4.2 Hip hop kultura u BIH	65
4.3 Intervju sa DJ Soulom	66
4.4 Interview sa prof. Mark Katzom	77
5. ZAKLJUČAK	77
6. LITERATURA	79
7. KRATKA BIOGRAFIJA	80

Uvod

Istražujući uslove i porijeklo hip hop kulture sa kontekstualnog stanovišta, potrebno je da shvatimo i dotaknemo se sociološke perspektive koja često nedostaje. Koji su bili neki od ključnih faktori koji su doveli do stvaranja iste, te koja su iskustva transformisana u kreativnost u uvjetima koji su bili marginalni, bijedni i nerazvijeni u odnosu na šire društvo u kojem postoje? Da li je to struktura kapitalizma, sociološko - društveni i politički konstrukt rase ili je možda umjetnost toliko prirodna ljudska aktivnost da je vremenom evoluirala i klijala osnove za stvarnje hip hop kulture? Ovaj se rad oslanja na sve pomenuto, te se trudim da svijesno oblikujem naraciju o ranoj hip hop kulturi i njenom eksponencijalnom rastu u globali fenomen, kao i da progovorim o hip hop kulturi u BIH. Hip hop danas ostaje intrigantna kulturološka enigma, za mnoge je i dalje vrlo profitabilan, prečesto je pojednostavljen u analizi, te stereotipiziran u širem društvu, kriminaliziran od strane vlasti, te prima dvostrano izvještavanje u masovnim medijima. Ipak, hip hop kultura uspjela je prerasti iz prostorne granice Južnog Bronxa u New Yorku do cijelog svijeta. Postoji sociološka obaveza da se ova kultura ispita kao takva.

1. Teorijsko – metodološki dio okvir

1.1 Problem istraživanja

Tema "Hip hop kao društveni fenomen – Razvoj hip hop kulture u BIH" uključuje odnose, aktivnosti i događaje koji doprinose razvoju hip hop kulture u svijetu, razloge političke prirode, ali i one sociološke, društvene te kulturne promjene koje su dovele do njenog nastanka u SAD-u, te njenom uticaju danas na ispunjenost i duhovni razvoja svakog čovjeka. Svaka kultura je u poziciji moći koja se ogleda u njenoj društvenoj odgovornosti, koja se oslikava u djelima umjetnika koji se bave istom. Umjetnost ima zadatak da oplemeni i da mijenja tokove historije i društva. Danas je hip hop kultura svjetski fenomen i svoj uticaj je pronašla u svakodnevnom životu mladih današnjice. Mnogi ne znaju, da ista porijeklo vodi od afroameričkog i meksičkog potlačenog i ugnjatavanog naroda u periodu nakon Hladnog rata, od 1980-tih godina pa nadalje. Kao izvor i jedan od rijetkih načina plemenitog bijega od stvarnosti i kreativnog načina ispoljavanja mladih, rodila se hip hop kultura, kao svojevrsni prkos i način stvaralaštva u kojem se ogledaju društvene, političke, kulturne prilike i životi

mladih u SAD. Živjeći u siromašnim četvrtima, gdje su samo obrazovanje, kao i zdravstvo, te neke od osnovnih ljudskih potreba, bile uskraćene onim najsiromašnijim, značile su samo da se hip hop kultura može razviti kao društveno odgovoran i svjestan pokret. Teško je pomenuti hip hop kulturu, a ne osvrnuti se na njenu negativnu konotaciju u medijima, često predstavljenu kao vulgarnu, kao nedostojnu današnjeg društva, ali hip hop kultura u svom razvoju i djelovanju, je uvijek pozivala na stvaranje i akciju, te otvoreno govorila o problemima u društvu, otvoreno reagovala na nepravdu, bez cenzure, a svjesni smo da transparentnost nije najjača ideja vodija medija i industrije kojima nije u interesu odgovorno predstaviti cijelu jednu kulturu. Obzirom da se u radu želimo dotaći i razvojem hip hop kulture u BIH, moramo se dotaći i naših prilika, kako političkih, tako i društvenih koje su omogućile razvoj iste. Određene paralele postoje između društva i mladih koji su stvorili samu hip hop kulturu, kao i mladih u BIH. Hip hop kultura je društveno odgovoran pokret. Kultura i umjetnost su nužni načini ljudskog djelovanja, stvaranja i analiziranja društva oko sebe. Hip hop kultura može biti alat diplomatije u svojoj otvorenosti za sve, kao i u svom duhu djelovanja kroz mlade i ljepoti i procesu stvaranja kroz različite instrumente ispoljavanja u svojim elementima (stvarnje muzike, pisanje lirike, stvaranje umjetničkih dijela..).

Obzirom da je hip hop kultura svjestan produkt potlačenog i ugnjetavanog naroda - afroameričkog naroda u SAD-u, potrebno je osvrnuti se na historijske, političke i društvene prilike, život i stvaralaštvo koje je dovelo do stvaranja iste. Historijski, politički, društveni, sociološki i ekonomski aspekti patnje jednog naroda su oslikani u hip hop kulturi, ona služi kao ogledalo i svojevrsna je socijalna kritika vremena, a njeni protestni korijeni danas su globalizirani, gdje omladina vođena ovom kulturom pruža poseban nijansiran, empatičan i artikulisan odgovora na dehumanizirajuće slike i ideje uobičajene u danas već svjetskoj kulturi, medijima i životu. Prije nego se osvrenu na hip hop kulturu u BIH, moramo se pozabaviti njenim nastankom i rođenjem.

1.2 Predmet istraživanja

Predmet istraživanja je hip hop kultura kao društveni fenomen, kao kultura mladih koji aktivno djeluju i žele mijenjati svoju realnost te biti korisni članovi društva. Hip hop je progresivna kultura te društveno odgovoran pokret. Analizirajući hip hop kulturu kao društveni

fenomen te daljim upoznavanjem sa njenim postojanjem i djelovanjem, kako danas, tako i u procesu njenog rođenja, hip hop kultura je svojevrsna slika i prilika društva u kojem je nastala, te je i kritika istog.

1.3 Ciljevi istraživanja

Naučni ciljevi istraživanja

Osnovni cilj istraživanja je utvrditi pozitivne aspekte hip hop kulture te proučiti njene elemente ispoljavanja. Tradicionalna podjela umjetnosti razlikuje 7 oblika, a kroz hip hop kulturu možemo vidjeti 4 oblika umjetničkog ispoljavanja u svojim evoluiranim oblicima, prilagođenim okolnostima u kojima su nastali.

Društveni ciljevi istraživanja

Kultura i njena važnost u društvu su teme koje zaslužuju puno više prostora u svakodnevnom životu. Hip hop kultura i umjetnost u jednu ruku predstavljaju kanale upoznavanja mladih sa društvom te proces njihovog asimiliranja i razumjevanja svijeta oko njih. Progresivna razmišljanja, otvoreni razgovori i sloboda stvaranja nisu uvijek bili dostupni, a razvoj današnjeg društva nas često zavara pričama o jednakosti, te moramo biti svjesni koliko je razvoja u ljudskom društvu i svijesti prošlo kroz naši historiju. Hip hop kultura u BIH je idealan primjer društveno odgovorne kulture i mladih koji djeluju u istoj. Umjetnici, tekstopisci, muzičari samo su neki od najsvijetlijih primjera pokretača razgovora o problemima mladih i poslijeratnog društva u BIH.

1.4 Metode istraživanja

Deskriptivna metoda

Tehnike istraživanja:

- Interview sa prof. Mark Katzom (profesor na američkom Univerzitetu u Karolini, autor i aktivista mnogih projekata za mlade kroz hip hop kulturu, autor knjige "Moć hip hop diplomacija u podjeljenom svijetu"
- Interview sa Alagić Emirom (DJ Soul - koji svoju karijeru započinje davne 1989, a ispostavilo se da će biti jedno od najdugotrajnijih imena DJ scene Bosne i Hercegovine i Balkana. Soul je jedan od osnivača i voditelj prve Hip Hop radijske emisije Fm Jam. Sa rastom popularnosti emisije, osniva se i Fm Jam Crew koji okuplja razne umjetnike ulične kulture.)

1.5 Vremenski plan istraživanja

Vrijeme istraživanja: 2020. god

1.6 Hipoteza istraživanja

Generalna hipoteza: Hip hop kultura jeste jedna od najvažnijih subkultura u Bosni i Hercegovini

Pomoćne hipoteze:

- Hip hop kultura podstiče društveni aktivizam mladih
- Hip hop kultura potvrđuje značaj umjetnosti za jedno društvo, pa tako i bosanskohercegovačko
- Mediji u Bosni i Hercegovini ne pridaju značaj subkulturama mladih u Bosni i Hercegovini

1.7 Okvirna struktura rada

Rad se sastoji od više poglavlja od kojih prvo poglavlje daje kratak uvid u ostala poglavlja koja se nalaze u radu. U prvom dijelu rada, govori se o problemu i predmetu istraživanja, zatim ciljevima, metodama i tehnikama istraživanja, te hipotezama, generalnoj i pomoćnim, te o vremenskom planu istraživanja. U ovom uvodnom dijelu rada se predstavlja opći metodološki okvir, koji pojašnjava sami koncept i svrhu istraživanja.

Prvo poglavlje nakon uvoda, a numerološki drugo poglavlje, odnosi se na historijski pregleda afroameričkog naroda u SAD-u. Ovdje su posebno pojašnjene određene, odabrane historijski bitne odrednice u putu i borbi za građanska prava, te posebne kluturološke, političke i sociološke prilike, koje su oblikovale i doprinjele razvoju hip hop kulture. Obzirom da smo produkt naše historije, običaja i okruženja, sociološki i metodološki je jako bitno da se dotaknemo cijelog niza događaja koji su doveli do danas globalizirane hip hop kulture. U ovom poglavlju se bavim i važnošću kulture i umjetnosti u životu građana, definišući ključne pojmove poput slobode, kulture i umjetnosti, te se dotičem i Allportove ljestvice diskriminacije.

U cilju boljeg razumjevanja ove problematike, u trećem dijelu govorim o hip hop kulturi danas – od veze između kulture tradicionalnih zapadnoafričkih društava i hip hop kulture, do povezano sa drugim dijelom - uticaju hip hop kulture na društvo SAD, pokretu za građanska prava i njegovoj ulozi u stvaranju kulture. Zatim o pojavi hip hop kulture u pop kulturi, te o samom nastanku, razvoju i budućnosti iste, o hip hop kulturi kao kulturi sa vizijom i glasom, te o elementima hip hop kulture, te o znanju kao petom, često zanemarenom elementu ove kulture kada je posmatramo izvana. Poglavlje završavam pojašnjenjem hip hop kulture kao konglomeratom društvene svijesti.

U četvrtom dijelu govorim o medijima u BIH i hip hop kulturi u BIH i njenim elementima u našem društvu, gdje se nalazi i intervju sa DJ Soulom (Alagić Emirom) ; te i intervju sa prof. Mark Katzom, o vezi između hip hop kulture, novih oblika obrazovanja, ali i hip hop kulturi kao alatu diplomatije u današnjem globalnom svjetskom društvu. Poglavlje je objedinjeno zaključkom.

Na samom kraju rada, nalazi se popis literature, kao i kratka biografija.

2. Važnost kulture i umjetnosti u životu građana

Definisanje pojmova :

Sloboda općenito označuje stanje u kojem subjekt može djelovati bez prisile i zabrane, posjedujući sposobnost samoodređenja izborom cilja i sredstava da se on postigne. Sloboda je nedostatak nužnosti, slobodno je ono što nije nužno.

Sloboda je mogućnost samostalnog, nezavisnog djelovanja, mogućnost samoodređenja čovjeka. Sloboda se odnosi, u općenitom smislu, na tvrdnju biti »slobodan« (neograničen, nezarobljen). Francuzi su ustanovili da je stanje slobode prirodno čovjeku radi činjenice da posjeduje dušu i svijest, s dodatkom da svaki odnos s društvom podrazumijeva donekle gubitak slobode. Sloboda se ne može točno definirati i svako je drugačije zamišlja.

Ideal slobode pokretač je ljudske aktivnosti, dok društveno ograničavanje slobode pojedinca mora i može biti jedino dopušteno na sprječavanju gubitka sloboda drugih jedinki. Sloboda je često bila uzrok revolucijama. Možda je najbolja definicija slobode - sloboda ljudskog duha. Kod tako relativnog pojma, jasno je da će sloboda za različite ljude podrazumijevati različita stanja i osjećaje.

Umjetnička sloboda ili sloboda umjetničkog stvaralaštva bi prema tome bila ona vrsta stvaralaštva koja je neograničena i nekontrolirana od strane društveno – ekonomskih okolnosti. Hip hop kultura u svojim zaćecima, je sloboda izražavanja, sloboda govora i stvaranja onih koji nisu imali svog glasa, bez nametnih teorija u izražavanju. Kao najsuroviji primjer stvaranja, pisanja tekstova, ocrtavanja i stvaranja muzike, hip hop kultura je na počecima svog razvića, glas siromašnih, potlačenih i ugnjetavanih.

Umjetnost je specifična ljudska djelatnost čije se značenje konstituira u složenom komunikacijskom procesu između umjetnika, umjetničkog djela i publike. Različita značenja pridodavana su umjetnosti u različitim historijskim periodima, međutim od početka modernog doba skloni smo umjetnosti pridavati sljedeće osobine: svaka pojedina umjetnost posjeduje vlastiti visoko razvijeni i autonomni jezik; umjetnost ima nezavisnu i slobodnu poziciju u društvu; umjetnost nema društveno propisanu svrhu; svrha umjetnosti leži u ispunjavanju njene modernistički definisane prirode, koju određuju ideje slobode, imaginacije, individualnosti, otkrića, eksperimenta, pobune, ljepote, istine, pravde, uglavnom društvenih ideja na kojima se od Francuske revolucije u većini svojih segmenata temelji.

Kultura je pojam koji obično označava složenu cjelinu institucija, vrijednosti, predodžbi i praksi koje čine život određene ljudske skupine, a prenose se i primaju učenjem. Po definiciji E. B. Tylora, koja se smatra prvom znanstvenom i najširokom definicijom, kultura se odnosi na znanje, vjeru, umjetnost, moral, zakone i običaje. Pođemo li od činjenice da društvo čini veća grupa ljudi koji su povezani istom kulturom i dijele zajedničke vrijednosti i norme, kulturu društva možemo posmatrati kao okvir unutar kojega se pojavljuju različite specifične vrijednosti i ponašanja različitih socijalnih entiteta.

Društveno – ekonomskih okolnosti, imaju veliki utjecaj na stvaralaštvo. Upravo je ono što se događa nama i oko nas najveća inspiracija i motivacija za stvaranje. Lična iskustva autora su uzrokovana upravo takvim okolnostima, a zbog tih iskustva i nastaju umjetnička djela. Društveno – ekonomske okolnosti su neodvojive od umjetnosti i takav odnos je uzajaman. Koliko god te okolnosti inspiriraju i potiču umjetnike na stvaranje sadržaja (što je pozitivno), one ih i ograničavaju. Društvo, politika, tradicija i samo su neki od faktora koji stvaraju ograničenja stvaralaštva. Zbog tih ograničenja, smatram da i nastaje umjetnost kao određeni oblik otpora. Hip hop kultura puna je oblika ekspresije koji se danas smatraju umjetnošću.

2.1 Historijski pregled Afroameričkog naroda u SAD-a

Historija afroameričkog naroda, prožeta je patnjom, stradanjima i nejednakošću. Borba za ravnopravnost, imala je dug put, te po nekima traje još dan danas. Obrazovanje, kao jedna od ključnih potreba u oblikovanju mladih umova za budućnost, nedostajala je u siromašnim zajednicama afroameričkog naroda u SAD-u. Obrazovanje za sobom vuče kulturno uzdizanje, razumjevanje umjetnosti i stvaranja, kao i progresivna razmišljanja.

Sistemi ugnjetavanja su individualni, institucionalni i društveni, a njihovi učinci na ljude imaju dugu historiju duboko ukorijenjenu u američkoj kulturi.

Bili toga svjesni ili ne, svima je dodijeljen višestruki društveni identitet. Unutar svake kategorije postoji hijerarhija - socijalni status s dominantnim i nedominantnim grupama. Kao i kod rase, dominantni članovi mogu udijeliti beneficije članovima koje smatraju "normalnim" ili ograničiti mogućnosti članovima koji spadaju u "ostale" kategorije.

Osoba nedominantne grupe može doživjeti ugnjetavanje u obliku ograničenja, nedostataka ili neodobravanja. Oni čak mogu trpjeti zlostavljanje od strane pojedinaca, institucija ili kulturnih praksi. "Ugnjetavanje" se odnosi na kombinaciju predrasuda i institucionalne moći (veza je vanjska) koja stvara sistem koji redovito i ozbiljno diskriminira neke grupe, a koristi drugim skupinama. na razmišljanja. Izraz "sistemi ugnjetavanja" govore o indentificiranju nepravde skrećući pažnju na historijske i organizirane obrasce zlostavljanja. U Sjedinjenim Državama sustavi ugnjetavanja (poput sistemskog rasizma) utkani su u same temelje američke kulture, društva i zakona. Institucije društva, poput vlade, obrazovanja i kulture, doprinose ili jačaju ugnjetavanje marginaliziranih društvenih grupa, istovremeno uzdižući dominantne društvene grupe.

Allportova ljestvica je način mjerenja jakosti ispoljavanja društvenih predrasuda. Poznata je i pod imenom Allportova ljestvica predrasuda i diskriminacije.¹

Ljestvica ima pet stepena:

1. Antilokucija: Slobodno izražavanje i širenje negativne slike o diskriminiranoj skupini, a sadrži i govor mržnje. Sama po sebi, antilokucija ne mora biti izravno štetna, ali može uspostaviti temelje daljnjeg razvijanja diskriminacije.
2. Izbjegavanje: Pripadnike diskriminirane skupine ostali aktivno izbjegavaju u društvenom životu. Iako ne mora biti motivirano izazivanjem izravne štete po

¹ Razvio ju je američki psiholog Gordon Allport 1954. godine.

diskriminiranu skupinu, dovodi do društvene marginalizacije, a posljedično i psihološke i mentalne štete po diskriminirane pojedince.

3. Diskriminacija: Početak aktivnog provođenja predrasuda. Diskriminiranoj skupini se zakonom i/ili praksom uklanjaju prilike za društveni razvoj, javne ili privatne usluge. Motivacija je unazađivanje diskriminirane skupine putem sprječavanja ostvarivanja građanskih prava i ciljeva, stjecanja obrazovanja i zaposlenja. Najpoznatiji primjeri diskriminacije su: zakoni rasne segregacije u SAD-u, apartheid u Južnoafričkoj republici, Njrnberški zakoni u Trećem reichu i antisemitski zakoni u nekim državama Bliskog istoka.
4. Fizički napadi: Diskriminirana skupina izložena je vandalizmu i različitom načinu uništavanja imovine, te se na njene pripadnike fizički nasrće. Zločini se isprva samo formalno procesuiraju, zatim zataškavaju, ignoriraju, a onda i promiču.
5. Genocid: Pripadnike diskriminirane skupine se masovno ubija s ciljem njenog djelomičnog ili potpunog uništenja. Kulturoci , kulturološki genocid ili čišćenje kulture je koncept kojeg je uveo pravnik Raphael Lemkin, 1944. kao komponentu genocida. Kulturocid označava zločine koje za posljedicu imaju nestanak ili uklanjanje svih ili određenih elemenata kulture na nekom području (grad, regija, država i sl.).

Identitet je individualna karakteristika odnosno osobina po kojoj je predmet ili osoba prepoznatljiva ili znana. Pitanje u vezi ličnog identiteta se bavi uslovima, pod kojima je neka osoba u jednom vremenu, ista osoba u drugom vremenu, što je poznato kao lični kontinuitet. U sociologiji, skup značajki koje određuju posebnost pojedinca ili skupine u smislu različitosti ili ipak pripadnosti u odnosu na druge pojedince ili skupine. Individualni identitet odgovor je na pitanje "ko sam ja?", a proizlazi iz činjenica koje čine život pojedinca, koji je jedinstven i neponovljiv, te iz vlastitih iskaza o pripadnosti različitim skupinama, odn. državljanstvu, koje čine društveni ili kolektivni identitet, svojstven ili tipičan većemu broju pojedinaca. Društveni identitet odgovor je na pitanje "ko smo mi?", a može biti spolni ili rodni, dobni, seksualni, rodbinski, jezični, vjerski, nacionalni, regionalni, klasni, profesionalni, organizacijski, klupski, politički, tradicionalni, moderni, itd. Shvaćanje o osobi kao omeđenoj i jedinstvenoj cjelini, različitoj od drugih takvih cjelina, svojstveno je zapadnjačkoj kulturi i rijetko je u drugim svjetskim kulturama, iako se i u zapadnjačkoj kulturi naglašava da lični identitet nije rezultat odvojenosti, nego neprestane interakcije s drugim osobama.

Ukoliko govorimo o narodima iz Afrike, koji su prodani kao robovi u atlantskoj trgovini robovima², koji su prošli kroz decenijama dugu borbu za ravnopravnost koja traje i danas, možemo primjetiti da je njihov identitet u sociološkom smislu, prošao Allportovu ljestvicu društvenih predstasuda i nejednakosti. Od antilokulacije, izbjegavanja, diskriminacije do fizičkih napada, izdvojio bih i kulturocid, uzrokovan ropstvom.

Historija afroamerikanaca u modernoj literaturi Zapada, počinje ropstvom, jer su europski doseljenici, kao predstavnici dominantne europske kulture, prvo doveli afrikance na druge kontinente da služe kao robovi. Sudbina robova u Sjedinjenim Državama podijelila je naciju tokom građanskog rata. I nakon rata, rasistička ostavština ropstva će i dalje postojati, što će pokrenuti građanske pokrete, uključujući podzemnu željeznicu³, bojkot Montgomery busa⁴ i Marš od Selme do Montgomeryja⁵, te današnji Black Lives Matter⁶ pokret. Ta bogata historija, izrodila je vođe naroda, umjetnike i pisce te pomogla oblikovanju karaktera i identiteta nacije.

² Transatlantska trgovina robovima ili euroamerička trgovina robljem uključivala je trgovce robovima prevoženim uglavnom u Ameriku. Trgovina robovima postojala je od 16. do 19. vijeka. Velika većina onih koji su robovali i transportirani u prekookeanskoj trgovini robovima bili su ljudi iz srednje i zapadne Afrike, koje su drugi zapadnoafrikanci ili poluevropski "trgovinski prinčevi" prodali zapadnoevropskim trgovcima robovima koji su ih doveli u Ameriku.

³ Podzemna željeznica bila je mreža ljudi, kako Afroamerikanaca, tako i amerikanaca svih rasa, koja je nudila utočište i pomoć izbjeglim robovima s juga. Razvila se kao konvergencija nekoliko različitih tajnih napora. Tačni datumi njenog postojanja nisu poznati, ali djelovala je od kraja 18. stoljeća do Građanskog rata, kada su njihovi zajednički naponi nastavili potkopavati Konfederaciju na manje tajni način.

⁴ Bojkot Montgomeryevog autobusa bio je protest zbog građanskih prava tokom kojeg su Afroamerikanci odbili voziti gradske autobuse u Montgomeryju u državi Alabama, u znak protesta protiv segregiranih mjesta za sjedenje. Bojkot je održan od 5. decembra 1955. do 20. decembra 1956., a smatra se prvom velikom američkom demonstracijom protiv segregacije. Četiri dana prije početka bojkota, Rosa Parks, Afroamerikanka, uhapšena je i kažnjena zbog odbijanja da preda svoje sjedište u autobusu bijelcu. Američki Vrhovni sud na kraju je naložio Montgomeryju da integriše svoj autobusni sistem, a jedan od vođa bojkota, mladi pastor Martin Luther King, mlađi, pojavio se kao istaknuti vođa američkog pokreta za građanska prava.

⁵ Marš Selma do Montgomeryja bio je dio niza protesta građanskih prava koji su se dogodili 1965. godine u Alabami, južnoj državi sa duboko ukorijenjenom rasističkom politikom. U martu te godine, u nastojanju da registruju crne birače na Jugu, demonstranti koji su marširali putem dužine 54 kilometra od Selme do glavnog grada Montgomeryja suočeni sa smrtonosnim nasiljem lokalnih vlasti i bijelih navijačkih grupa. Dok je svijet gledao, demonstranti - pod zaštitom federalizovanih trupa Nacionalne garde - konačno su postigli svoj cilj, hodajući 24 sata tri sata i stigli do Montgomeryja u Alabami. Historijski marš i sudjelovanje Martina Luthera Kinga u njemu, podigli su svijest o poteškoćama s kojima se suočavaju crni glasači i potrebi za nacionalnim Zakonom o biračkim pravima.

⁶ #BlackLivesMatter osnovan je 2013. godine, kao odgovor na oslobađajuću presudu ubici Trayvona Martina. Black Lives Matter Foundation, globalna je organizacija u SAD-u, Velikoj Britaniji i Kanadi čija je misija da iskorijeni nadmoć i izgradi lokalnu snagu za intervenciju nasilju koje država i državni sistemi nanose Afroameričkim zajednicama..

Ropstvo dolazi u Sjevernu Ameriku, 1619. godina

Kako bi zadovoljili potrebe za radnom snagom naglo rastućih sjevernoameričkih kolonija, europski doseljenici promjenili su, u ranom 17. stoljeću, neimućne europljanje, uglavnom siromašnije europljane u jeftiniji i obilniji radni izvor: porobljene afrikance. Počevši od oko 1619. godine, kada je holandski brod doveo 20 afrikanaca na obalu u britansku koloniju Jamestown u državi Virginiji, ropstvo se brzo proširilo američkim kolonijama. Iako je nemoguće dati tačne brojke, neki historičari procjenili su da je 6 do 7 miliona robova uvezeno u Novi svijet⁷ samo tokom 18. stoljeća, lišivši afrički kontinent njegovog najvrijednijeg resursa - najzdravijih i najsposobnijih muškarca i žena.

Nakon američke revolucije, mnogi kolonisti (naročito na sjeveru, gdje je ropstvo bilo relativno nevažno za ekonomiju) počeli su povezivati ugnjetavanje porobljenih afrikanaca s vlastitim ugnjetavanjem od strane britanaca. Iako su vođe poput George Washingtona i Thomas Jeffersona - obojica robovlasnici iz Virginije - preduzimali oprezne korake ka ograničavanju ropstva u novoj nezavisnoj naciji, Ustav je prešutno priznao ovu instituciju – instituciju ropstva, garantujući pravo na vraćanje u posjed svake "osobe koja je u službi ili radnoj snazi", što je bio očigledan eufemizam za ropstvo.

Mnoge sjeverne države ukinule su ropstvo do kraja 18. stoljeća, ali institucija ropstva je bila apsolutno vitalna za jug, gdje su afrikanci činili veliku manjinu stanovništva, a ekonomija se oslanjala na proizvodnju usjeva poput duhana i pamuka. Kongres je zabranio uvoz novih porobljenih ljudi 1808. godine, ali porobljeno stanovništvo u SAD-u gotovo se utrostručilo u narednih 50 godina, do 1860. godine dostiglo je gotovo 4 miliona, a više od polovine je živjelo u južnoafričkim državama koje proizvode pamuk.

Uspon industrije pamuka, 1793. godina

U godinama neposredno nakon revolucionarnog rata, ruralni jug - region u kojem je ropstvo zauzelo najsnažnije mjesto u Sjevernoj Americi - suočio se sa ekonomskom krizom. Tlo korišteno za uzgoj duhana, tada vodećeg novčanog uretka, bilo je iscrpljeno, dok proizvodi

⁷ Novi svijet jedno je od imena koje se koristi za većinu Zemljine zapadne hemisfere, tačnije Amerike (uključujući obližnje otoke). Izraz je nastao u ranom 16. stoljeću nakon što su europljani napravili nasip u onome što će se kasnije zvati Amerika u doba Otkrića, proširivši geografski horizont klasičnih geografa, koji su mislili da se svijet sastoji od Afrike, Evrope i Azije, koji se danas kolektivno nazivaju Stari svijet (Afro-Euroazija). Izraz je stekao značaj nakon objavljivanja pamfleta pod naslovom *Mundus Novus* pripisanog talijanskom istraživaču Amerigu Vespucciju.

poput riže i indiga nisu uspjeli donijeti veliku zaradu. Kao rezultat toga, cijena porobljenih ljudi je opadala, a daljnji rast ropstva činio se dvojbenim.

Otpribliže u isto vrijeme, mehanizacija tkanja revolucionirala je tekstilnu industriju u Engleskoj, a potražnja za američkim pamukom ubrzo je postala nezasitna. Proizvodnja je, međutim, bila ograničena napornim postupkom uklanjanja sjemena iz sirovih pamučnih vlakana, koji je morao biti rađen i dovršen ručno.

1793. godine, izum mladog učitelja sa Yankeea po imenu Eli Whitney, ponudio je rješenje problema: pamučni džin, jednostavan mehanizirani uređaj koji je efikasno uklanjao sjeme i mogao se ručno pokretati i u velikoj mjeri ubrzati proces. Pamuk džin široko je kopiran i za nekoliko godina jug je prešao iz ovisnosti o uzgoju duhana u pamuk.

Kako je rast pamučne industrije neumorno doveo do povećane potražnje za porobljenim afrikancima, izgledi za moguću pobunu robova - poput one koja je trijumfovala na Haitiju 1791. godine - pokrenuli su robovlasnike da ulože veće napore kako bi spriječili da se sličan događaj dogodi na jugu. Također 1793. godine, Kongres je donio Zakon o odbjeglih robovanju, zbog čega je postao savezni zločin pomoći porobljenoj osobi koja je pokušala pobjeći. Iako je bilo teško provesti Zakon iz države u državu, posebno s porastom osjećaja za ukidanje na sjeveru, Zakon je pomogao uvrštavanju i legitimiranju ropstva kao trajne američke institucije.

Nat Turnerova pobuna, august 1831. godina

U augustu 1831. godine, Nat Turner unio je strah u srca američkih Južnjaka, robovlasnika, vodeći jedini efektivni ustanak u američkoj historiji, što se tiče ropstva. Rođen na maloj plantaži u okrugu Southamptona, u Virginiji, Turner je od majke porijeklom iz Afrike naslijedio strastvenu mržnju prema ropstvu i smatrao je sebe odabranikom koji će ljude izvesti iz ropstva.

Početak 1831. godine, Turner je sunčevo pomračenje vidio kao znak da je vrijeme za revoluciju blizu, a u noći 21. augusta, on i mala skupina sljedbenika ubili su njihove robovlasnike, porodicu Travis, i krenuli prema gradu Jeruzalem, gdje su planirali zarobiti oružanicu i prikupiti još pristalica. Grupa koja je na kraju brojala oko 75 pobunjenika, ubila je oko 60 robovlasnika u dva dana, prije nego što ih je oružani otpor lokalnih robovlasnika i

dolazak državne policije nadvladao neposredno ispred Jeruzalema. Oko 100 porobljenih, uključujući nevine prolaznike, izgubilo je život u borbi. Turner je pobjegao i proveo šest sedmica u bijegu prije nego što je zarobljen, suđen i obješen.

Kasniji izvještaji o pobuni - neki su rekli da je ubijeno na stotine bijelaca, robovlasnika - izazvali su val nelagode na jugu. Nekoliko država sazvalo je posebne vanredne sjednice Parlamenta, a većina je ojačala svoje kodekse kako bi ograničila obrazovanje, kretanje i okupljanje robova. Dok su pristaše ropstvasništva ukazivale na pobunu Turnera kao dokaz da su afrikanci po svojoj prirodi inferiorni barbari, kojima je potrebna institucija poput ropstva da bi se disciplinovali, pojačana represija afrikanaca na jugu ojačala je anti-ropstvo na sjeveru tokom 1860-ih te je dovela do povećanja regionalnih tenzija, kasnije vodeći prema građanskom ratu.

Abolicionizam i podzemna željeznica, 1831. godina

Pokret ranog ukidanja ropstva u Sjevernoj Americi bio je potaknut naporima porobljenih ljudi da se oslobode i podrškom od strane grupe doseljenika, poput kvarkera, koji su se protivili ropstvu na vjerskim ili moralnim osnovama. Iako su snažni ideali revolucionarne ere ojačali taj pokret, do kasnih 1780-ih pokret je bio u padu, budući da je rastuća industrija pamuka na jugu učinila ropstvo vitalnim dijelom nacionalne ekonomije. Početkom 19. stoljeća, međutim, na sjeveru se pojavio novi brend radikalnog ukidanja, dijelom kao reakcija na usvajanje tzv. Fugitive Slave Act iz 1793.godine (Zakona o odbjeglih robu) na Kongresu i pooštavanje kodeksa u većini južnih država. Jedan od najizrazitijih glasova ranog ukidanja ropstva bio je William Lloyd Garrison, novinar iz Massachusettsa, koji je 1831. godine osnovao abolicionističke novine 'The Liberator' i postao poznat kao najradikalniji američki aktivista protiv ropstva.

Sjevernjaci protiv ropstva - od kojih su mnogi bili slobodni afrikanci - počeli su pomagati porobljenim afrikancima da pobjegnu iz južnih plantaža na sjever preko labave mreže sigurnih kuća još u 1780im, koje su nazivali podzemna željeznica.

Slučaj Dred Scott, 6. mart 1857.godine

6. marta 1857.godina, američki Vrhovni sud donio je svoju odluku o Scottu protiv Sanforda, donoseći snažnu pobjedu južnim pristalicama ropstva, time pobudivši bijes sjevernih abolicionista. Tokom 1830-ih, vlasnik porobljenog čoveka po imenu Dred Scott, izveo ga je iz

države robovanja Missouri na teritoriju Wisconsin i Illinois, gdje je ropstvo bilo zabranjeno, prema odredbama kompromisa iz Missourija iz 1820. godine.

Po povratku u Missouri, Scott je tužio za slobodu na osnovu toga što ga je privremeni boravak na slobodnom tlu učinio pravno slobodnim. Slučaj je otišao na Vrhovni sud, gdje su glavni sudija Roger B. Taney i većina na kraju presudili da je Scott porobljena osoba, a ne građanin, i stoga nema zakonska prava na tužbu.

Prema Sudu, Kongres nije imao nikakvu ustavnu vlast da oduzme imovinska prava osobama kada imaju posla s porobljenim ljudima na tim teritorijama. Presuda je efektivno proglasila kompromis Missouri neustavnim, presudivši da su sve teritorije otvorene ropstvu i da ga mogu isključiti tek kad postanu države.

Dok se veći dio Juga radovao, gledajući presudu kao jasnu pobjedu, sjevernjaci koji su bili protiv ropstva bili su bijesni. Jedan od najistaknutijih pristalica za ukidanje ropstva - abolucionista, Frederick Douglass, bio je oprezno optimističan, međutim mudro je predviđao da će "ovaj pokušaj da se zauvijek izbrišu nade porobljenog naroda možda jedna neophodna karika u lancu događaja koji se pripremaju za potpuno svrgavanje cijelog sistema robovlasništva. "

John Brown's Raid, 16. oktobra 1859. godine

Rođen iz Connecticuta, John Brown trudeći se da izdržavava svoju veliku porodicu, tokom života se kretao iz države u državu, postajući strastveni protivnik ropstva. Nakon pomaganja u podzemnoj željeznici iz Missourija i uključivanja u krvavu borbu između pro - i anti - robovlasničkih snaga u Kansasu 1850-ih, Brown je postao nestrpljiv da pogodi ekstremniji udarac sistemu do tada.

U noći 16. oktobra 1859. godine, vodio je malu grupu od manje od 50 muškaraca u pohodu na savezni arsenal u Harper's Ferry u Virginiji. Cilj im je bio prikupiti dovoljno municije kako bi vodili veliku operaciju protiv robovlasnika Virdžinije. Braunovi ljudi, zarobili su i držali arsenal sve dok savezne i državne vlade nisu poslale trupe i bile u stanju da ih nadvladaju.

John Brown je obješen 2. decembra 1859. godine. Njegovo suđenje je začaralo naciju, a on je izašao kao elokventan glas protiv nepravde ropstva. Baš kao što je Braunova hrabrost okrenula

hiljade prethodno ravnodušnih Sjevernjaka, protiv ropstva, tako su i njegovi nasilni postupci uvjerali vlasnike robova na Jugu da vrijeme nesumnjivo vodi tome da će abolicionisti prema tome da svim silama i na sve strane unište tada već osebujnu instituciju ropstva. Tek će izbor republikanca Abrahama Lincolna za predsjednika 1860. godine (koji je bio protiv ropstva) dovesti do prekida veze Juga sa Unijom, što će izazvati najkrvaviji sukob u američkoj historiji.

Građanski rat i oslobađanje, 1861. godina

U proljeće 1861. teški sukobi koji su se intenzivirali između sjevera i juga tokom četiri desetljeća izbili su u građanski rat, sa 11 južnih država koje su se odvojile od Unije i formirale američke konfederacijske države. Iako su stavovi predsjednika Abrahama Lincolna protiv ropstva bili dobro utvrđeni, njegov izbor za prvog republikanskog predsjednika bio je katalizator koji je potisnuo prve južne države na otcjepljenje krajem 1860.godine. Međutim građanski rat na njegovom početku nije bio rat za ukidanje ropstva. Lincoln je težio ponajprije očuvanju Unije i znao je da će malo ljudi čak i na sjeveru - a kamoli država pograničnih robova još uvijek odanih Washingtonu - podržati rat protiv ropstva 1861. godine.

Do ljeta 1862. godine, Lincoln je počeo vjerovati da ne može izbjeći pitanje ropstva. Pet dana nakon krvave pobjede Unije u Antietamu u septembru, izdao je preliminarni proglas o emancipaciji; 1. januara 1863.godine objavio je da porobljeni ljudi u bilo kojoj državi ili dijelu države "će biti tada i zauvijek slobodni." Lincoln je svoju odluku opravdao ratnom mjerom, te kao takvom nije oslobodio porobljene ljude u pograničnim državama odanim Uniji, što je uzrokovalo bijes mnogih odbacivača ropstva.

Oslobađanjem oko 3 miliona porobljenih ljudi u pobunjeničkim državama, Proklamacija o emancipaciji oduzela je Konfederaciji većinu svoje radne snage i snažno stavila međunarodno javno mnijenje na stranu Unije. Oko 186.000 afroameričkih vojnika pridružilo se vojnoj uniji do trenutka završetka rata 1865.godine, a 38.000 je izgubilo život. Ukupan broj poginulih na kraju rata bio je 620.000 (od oko 35 miliona stanovnika), što ga čini najskupljim sukobom u američkoj historiji.

Jug poslije ropstva, 1865. godina

Iako je pobjeda Unije u građanskom ratu dala oko 4 miliona porobljenih ljudi njihovu slobodu, značajni izazovi dolazili su u razdoblju obnove. 13. amandman, usvojen krajem 1865.godine, službeno je ukinuo ropstvo, ali ostalo je pitanje statusa oslobođenih naroda na poslijeratnom Jugu. Kako su južnjaci postepeno obnavljali civilnu vlast u bivšim konfederacijskim državama 1865. i 1866., oni su donijeli niz zakona poznatih kao 'Black Codes', čiji je cilj bio da ograniče djelovanje oslobođenih afrikanaca i osiguraju njihovu dostupnost radnoj snazi.

Nestrpljivi prema popustljivosti koju je Andrew Johnson pokazao bivšim konfederacijskim državama, a koji je postao predsjednik nakon atentata na Lincolna u aprilu 1865.godine, tzv. radikalni republikanci u Kongresu izglasali su Johnsonov veto i donijeli Zakon o obnovi iz 1867.godine, koji je Jug u osnovi stavio pod vojni ratni zakon. Sljedeće godine, 14. amandman proširio je definiciju državljanstva, pružajući "jednaku zaštitu" Ustava ljudima koji su bili porobljeni. Kongres je zahtijevao da južne države ratificiraju 14. amandman i donesu opće muško izborno pravo prije nego što se pridruže Uniji. Nevedena dešavanja su dovela do toga da državni ustavi dovedeni tokom tih godina budu najprogresivniji u historiji regije.

15. amandman, usvojen 1870. godine, garantovao je da se ne može uskratiti pravo glasa građanima - zbog rase, boje ili prethodnog uslova služenja. Tokom Rekonstrukcije, afroamerikanci su imali većinu na izborima za vlade južnih država, pa čak i za američki Kongres. Njihov sve veći utjecaj jako je prestrašio mnoge južnjake, koji su osjećali kako kontrola klizi sve dalje od njih. Tzv. zaštitnička društva koja su nastala tokom ovog razdoblja - od kojih je najveći bio Ku Klux Klan (KKK) - pokušala su sa aktivnostima pritiska na birače, koristeći potiskivanje i zastrašivanje glasača, kao i ekstremnije nasilje. Do 1877. godine, kada su posljednji savezni vojnici napustili Jug i rekonstrukcija se bližila kraju, afroamerikanci su vidjeli gadno malo poboljšanja u svom ekonomskom i socijalnom statusu, a i ono što su politički uspjeli da postignu, snažni napori supremacionista i njihovih snaga u cijeloj regiji su to uništavali.

'Odvojeni, ali jednaki', 1896. godine

Kako se obnova približila kraju, a snage Juga ponovo preuzele kontrolu od sjevernjaka koji su se preselili na jug i oslobođenih afrikanaca, zakonodavstvo južnih država počelo je donositi prve zakone o segregaciji, poznate kao "Jim Crow" zakoni. Preuzeti iz rutine glumca koji je često nastupao u tzv. blackface⁸, ime "Jim Crow" poslužilo je kao općeniti pogrdni izraz za afrikance na Jugu nakon obnove. Do 1885. godine većina južnih država imala je zakone koji zahtijevaju odvojene škole za studente, a do 1900. godine trebalo je odvojiti „osobe u boji“ u željezničkom prevozu i skladištima, hotelima, pozorištima, restoranima, brijanačnicama i drugim ustanovama. 18. maja 1896. godine, američki Vrhovni sud donio je presudu u slučaju Plessy protiv Ferguson, slučaj koji je predstavljao prvi veliki test značaja 14. amandmana – amandmana za potpuno i ravnopravno državljanstvo afroamerikancima.

Sa 8–1 većinom, Sud je podržao zakon iz Louisiane koji je zahtijevao segregaciju putnika u vagonima. Utvrđujući da klauzula o jednakoj zaštiti nije prekršena sve dok su obje grupe obezbijedene razumno jednaki uvjeti, Sud je uspostavio „odvojenu, ali jednaku“ doktrinu koja će se nakon toga koristiti za ocjenu ustavnosti zakona o rasnoj segregaciji. Plessy vs. Ferguson ostao je vodeći sudski presedan u slučajevima građanskog prava sve do 1954. godine, kada ga je presuda suda preokrenula u predmetu Brown protiv Board of Education.

Washington, Carver i Du Bois, 1900. godine

Kako se 19. stoljeće bližilo kraju, a segregacija sve jače vladala na jugu, mnogi afroamerikanci su u želji za boljim životom, posebno kroz obrazovanje, obrazovanje doživljavali kao jedinu i najveću priliku da pobjegnu od poniženja koja su pretrpjeli. Mnogi afroamerikanci nadali su se Bookeru T. Washingtonu, autoru bestselera 'Up From Slavery' (1900), kao predsjedniku Alabalskog instituta za normalne i industrijske industrije Tuskegee, koji je apelirao na afroamerikance da steknu vrstu industrijske ili stručne spreme (poput poljoprivrede, mehanizacije i kućnih usluga) koja će im pružiti potrebne vještine da za sebe stvore niš u ekonomiji SAD-a. George Washington Carver, jedan od bivših robova i šef

⁸ U 19. stoljeću bile su popularne predstave, posebno predstave solo komičara koji su putovali od mjesta do mjesta i izvodili skečeve. Najpopularnija predstava zvala se "Blackface" i bila je zapravo komični monolog. Jedan glumac, koji glumi lika po imenu Jim Crow, oponaša crnce. Predstavu su izvodili različiti komičari, ali uvijek je riječ bila o istom - jednom glumcu koji je bijelac, a koji je kožu obojio crnom bojom (zato se zove "Blackface"). Oponašao je afrikance - od njegovog govora, ponašanja, plesa, pjevanja... Predstava je potvrđivala svaku predrasudu koju su bijelci imali afrikancima - crncima: da je glup, smiješan, neodgovoran itd.

poljoprivrednog odjela Tuskegeea, pomogao je osloboditi Jug od oslanjanja na pamuk uvjerivši farmere da sade kikiriki, soju i batat kako bi podmladili iscrpljeno tlo.

Do 1940. kikiriki je postao druga gotovina na Jugu. Poput Washingtona, Carver se slabo zanimalo za rasnu politiku, a mnogi su ga južnjaci slavili kao svijetli primjer 'skromnog, marljivog crnca'⁹. Dok su Washington i Carver predstavljali filozofiju prilagodbe nadmoći bijelaca, još jedan istaknuti afroamerički prosvjetitelj, historičar i sociolog sa Harvarda, W.E.B. Du Bois, postao je vodeći glas u rastućem protestnom pokretu tokom prve polovine 20. stoljeća. U svojoj knjizi 'Souls of Black Folk' iz 1903. godine, Du Bois je oštro govorio protiv zalaganja Washingtona u industrijskom obrazovanju, koje je smatrao previše uskim i ekonomski usredotočenim, te naglasio važnost visokog obrazovanja za afroamerikance.

NAACP osnovan, 1909. godine

U junu 1905. godine, grupa koju je vodio istaknuti edukator afroamerikanaca W.E.B. Du Bois sastao se na vodopadima Niagara u Kanadi, potaknuvši novi politički protestni pokret koji je tražio građanska prava. Kako se američko eksplodirajuće urbano stanovništvo suočavalo s nedostatkom zaposlenja i stanovanja, širom zemlje se povećavalo nasilno neprijateljstvo prema afroamerikancima; linč, iako ilegalan, bio je raširena praksa. Val rasnih nereda - posebno onaj u Springfieldu u državi Illinois 1908. godine - pružio je osjećaj hitnosti Pokretu Niagara i njegovim pristalicama, koji su se 1909. pridružili sa svojom agendom novonastaloj organizaciji za građanska prava, Nacionalnom udruženju za unapređenje obojenih ljudi (NAACP). Među navedenim ciljevima NAACP-a bili su ukidanje svake prisilne segregacije, provođenje 14. i 15. amandmana, njihove izmjene i dopune, te jednako obrazovanje za afroameričke studente i potpuno dodjeljivanje prava glasa svim afroamerikancima.

Prvo uspostavljen u Chicagu, NAACP se proširio na više od 400 lokacija do 1921. godine. Jedan od njegovih najranijih programa bila je velika kampanja protiv linča i drugih ilegalnih djela, za političke, socijalne i religijske promjene. Ti naponi - uključujući i nacionalni protest D.W. Griffithsovog nijemog filma - Rođenje nacije (1915.)¹⁰, koji je proslavio nadmoć bijelaca i Ku Klux Klana - nastavio bi se i do 1920-ih, igrajući presudnu ulogu u drastičnom smanjenju

⁹ Pogrdan naziv za afroamerikance, ljude porijeklom iz Afrike, koji su naraštajno uvezeni i prevezeni preko okena, do teritorija današnjeg kontineta Amerike.

¹⁰ Rođenje jedne nacije je slavna, ali i kontroverzna američka crno-bijela nijema historijska drama iz 1915. koju je režirao D. W. Griffith, a koja govori o usponu Ku Klux Klana u SAD-u 19. stoljeću.

broja linča koji se izvode u Sjedinjenim Državama. Du Bois je uređivao službeni časopis NAACP-a - 'The Crisis', od 1910. do 1934. godine, objavljujući mnoge vodeće glasove afroameričke književnosti i politike i pomažući podsticanju širenja renesanse Harlema u 1920-im.

Marcus Garvey i UNIA, 1916. godina

Rođen na Jamajci, nacionalistički vođa Marcus Garvey osnovao je 'Universal Negro Improvement Association' (UNIA)¹¹ 1914. godine; a dvije godine kasnije, donio ga je u Sjedinjene Države. Garvey se pozvao na rasni ponos afroamerikanaca, uzdižući tzv. 'blackness'¹² kao jak i lijep. Kako su rasne predrasude bile tako duboko urezale u civilizaciji, tvrdio je Garvey, bilo je uzaludno za afroamerikance da se pozivaju na osjećaj pravde i demokratskih principa 'bijelih' ljudi. Prema njegovim riječima, jedina nada im je bila pobjeći iz Amerike i vratiti se u Afriku kako bi izgradili vlastitu zemlju. Nakon neuspješnog apela Ligi nacija da naseli koloniju u Africi i neuspjelih pregovora s Liberijom, Garvey je najavio formiranje Afričkog carstva 1921. godine, sa sobom kao privremenim predsjednikom.

Drugi afroamerički lideri, posebno W.E.B. Du Bois iz NAACP-a kritizirao je Garveyja i njegov pokret "Povratak u Afriku". Garveyjevo hvalisanje sa 6 miliona sljedbenika 1923.godine vjerojatno je pretjerano, ali čak su i njegovi kritičari priznali da UNIA ima oko 500 000 članova. 1923. američka vlada uspješno je procesuirala i osudila Garveyja zbog prevare u vezi sa prodajom dionica u njegovoj brodskoj kompaniji Black Star Line. Nakon dvogodišnje zatvorske kazne, predsjednik Calvin Coolidge je Garveyja pomilovao i odmah deportirao; a Garvey je umro u Londonu 1940.godine.

Renesansa Harlema, 1920. godina

Dvadesetih godina dvadesetog stoljeća velika migracija afroamerikanaca sa ruralnog Juga na urbani Sjever potaknula je afroameričku kulturnu renesansu koja je svoje ime dobila po njujorškoj četvrti Harlem, ali je postala raširen pokret u gradovima širom SAD-a. Poznata i kao

¹¹ Univerzalno urduženje za poboljšanje statusa crnaca

¹² Blackness – eng. Crnilo : iako jedan od kompleksnijih načina prevođenja, može se definisati kao činjenica ili stanje pripadnosti bilo kojoj ljudskoj grupi koja ima tamnu i/ili tamniju boju kože.

'Crna renesansa' ili 'Pokret novih crnaca', Harlemska renesansa označila je prvi put kada su glavni izdavači i kritičari svoju pažnju ozbiljno usmjerili na afroameričku književnost, muziku, umjetnost i politiku. Blues pjevačica Bessie Smith, pijanistica Jelly Roll Morton, vođa sastava Louis Armstrong, kompozitor Duke Ellington, plesačica Josephine Baker i glumac Paul Robeson bili su među vodećim talentima renesanse Harlema, dok su Paul Laurence Dunbar, James Weldon Johnson, Claude McKay, Langston Hughes i Zora Neale Hurston bili su neki od najrječitijih pisaca.

Međutim, postojala je i druga strana ove veće izloženosti: novi afroamerički pisci u velikoj su se mjeri oslanjali na 'bijele'¹³ publikacije i izdavačke kuće, dok su u najpoznatijem kabareu Harlema, Cotton Clubu, najistaknutiji afroamerikanci, kao zabavljači, svirali isključivo bijeloj publici. 1926. godine kontroverzni bestseler o životu u Harlemu, romanopisca Carla von Vechtena ilustrirao je stav mnogih urbanih, sofisticiranih ljudi koji su afroameričku kulturu gledali kao prozor u „primitivniji“ i „vitalniji“ način života. W.E.B. Du Bois se, s jedne strane, bunio protiv Van Vechtenovog romana i kritizirao djela afroameričkih pisaca, poput McKayeovog romana "Kuća u Harlemu"¹⁴, koje je smatrao pojačavanjem negativnih stereotipa o afroamerikancima. Početkom Velike depresije, dok su organizacije poput NAACP i Nacionalne urbane lige svoj fokus preusmjeravale na ekonomske i političke probleme s kojima se suočavaju afroamerikanci, Harlemska renesansa se približila kraju. Njegov utjecaj proširio se širom svijeta, otvarajući vrata afroameričkoj umjetnosti i afroameričkim umjetnicima.

Afroamerikanci u Drugom svjetskom ratu, 1941. godina

Tokom Drugog svjetskog rata, mnogi su afroamerikanci bili spremni boriti se za ono što je predsjednik Franklin D. Roosevelt nazvao tzv. "Četiri slobode"¹⁵ - slobodu govora, slobodu vjeroispovijesti, slobodu od neimaštine i slobodu od straha - čak iako su i njima samima nedostajale navedene slobode u SAD-u. Više od 3 miliona afroamerikanaca registrovalo se za službu tokom rata, a oko 500.000 ih je vidjelo akcije u inostranstvu. Prema politici ratnog

¹³ Publikacije i izdavačke kuće koje su bile u vlasništvu bijelaca

¹⁴ McKay sa senzualnom, često brutalnom tačnošću u svojoj knjizi 'Home to Harlem' prati paralelne puteve dva vrlo različita mladića koji se bore da pronađu put kroz sumnju i predrasude američkog društva. U isto vrijeme, ova oštra, ali dirljiva priča dotiče se središnjih tema Harlemske renesanse, uključujući hitnu potrebu za jedinstvom i identitetom afroamerikanaca.

¹⁵ Četiri slobode ciljevi su koje je artikulisao predsjednik Sjedinjenih Država Franklin D. Roosevelt u ponedjeljak, 6. januara 1941. U obraćanju poznatom kao govor Četiri slobode (tehnički obraćanje državi Uniji 1941.), predložio je četiri temeljne slobode koje su ljudi svugdje u svijetu treba da uživaju: sloboda govora, sloboda vjeroispovijesti, sloboda od neimaštine i sloboda od straha.

odjela, uvršteni amerikanci bili su organizirani u odvojene jedinice – odvojene po rasi. Frustrirani afroamerički službenici bili su prisiljeni boriti se protiv rasizma čak i dok su težili daljnjim američkim ratnim ciljevima; ovo je postalo poznato kao strategija "Double V", za dvije pobjede koje su željeli.

Prvi afroamerički heroj u ratu pojavio se iz napada na Pearl Harbor, kada je Dorie Miller, mladi mornarički upravnik iz Zapadne Virdžinije koji je odveo ranjene članove posade na sigurno i postavio mitraljez, oborivši nekoliko japanskih aviona. U proljeće 1943. godine, diplomci prvog afroameričkog programa vojne avijacije, stvorenog u Institutu Tuskegee 1941. godine, krenuli su u Sjevernu Afriku kao 99. eskadrila za progon. Njihov zapovjednik, kapetan Benjamin O. Davis Jr., kasnije je postao prvi afroamerički general. Tuskege piloti vidjeli su borbu protiv njemačkih i italijanskih trupa, preletjeli su više od 3.000 misija i služili su kao veliki izvor ponosa za mnoge afroamerikance.

Osim slavni dostignuća poput ovih, ukupni dobiti su bili spori, a održavanje visokog morala među afroameričkim snagama bilo je teško zbog kontinuirane diskriminacije s kojom su se suočavali. U julu 1948. godine predsjednik Harry S. Truman konačno je integrirao oružane snage SAD-a pod izvršnom naredbom kojom se nalaže da će „postojati jednak tretman i mogućnosti za sve osobe u oružanim službama bez obzira na rasu, boju kože, vjeru ili nacionalno porijeklo“.

Jackie Robinson, 1947. godina

Do 1900. godine, tzv. 'unwritten color line'¹⁶ koja zabranjuje afroameričkim igračima igranje u timovima sa bijelim amerikancima u profesionalnom bejzbolu strogo se primjenjivala. Jackie Robinson, sin dioničara iz Gruzije, pridružio se Kansas City Monarhima u afroameričkoj ligi 1945. godine nakon boravka u američkoj vojsci (zaslužio je počasno otpuštanje nakon što se suočio s vojnim sudom zbog odbijanja da pređe na stražnji dio autobusa¹⁷). Njegova igra privukla je pažnju Brancha Rickeya, generalnog menadžera Brooklyn Dodgersa, koji je razmišljao o okončanju segregacije u bejzbolu. Rickey je iste godine potpisao Robinsona za

¹⁶ Nepisana linija u boji - je skup socijalnih, ekonomskih ili političkih barijera koje postoje između različitih rasnih grupa.

¹⁷ Segregacija u prevozu je i dalje postojala, te kao takva imala kazne za one koji je nisu poštovali.

manji tim Dodgersa, a dvije godine kasnije je zaigrao za Brooklyn Dodgerse, postavši tako prvi afroamerički igrač koji je igrao u velikoj ligi.

Robinson je prvu utakmicu sa Dodgersom odigrao 15. aprila 1947; te sezone je vodio Nacionalnu ligu u ukradenim bazama, zaradivši počasni 'Rookie of the Year'. U sljedećih devet godina, Robinson je sastavio prosjek za udaranje i odveo Dodgerse do šest prvenstvenih liga i jedne pobjede u Svjetskoj seriji. Uprkos svom uspjehu na terenu, naišao je na neprijateljstvo i navijača i drugih igrača. Članovi St. Louis Cardinals čak su prijetili štrajkom ako Robinson igra; povjerenik za bejzbol Ford Frick riješio je pitanje prijeteći suspenzijom bilo kojeg igrača koji je štrajkovao.

Nakon Robinsonovog historijskog uspjeha, bejzbol je postojano integriran, a profesionalna košarka i tenis su slijedili od 1950. godine. Njegova revolucionarna dostignuća nadišla su sport, a čim je potpisao ugovor s Rickeyjem, Robinson je postao jedan od najvidljivijih afroamerikanaca u zemlji, i figura na koju bi afroamerikanci mogli gledati sa ponosom, nadahnućem i nadom. Kako su njegov uspjeh i slava rasli, Robinson je počeo javno zagovarati jednakost afroamerikanaca. 1949. svjedočio je pred Odborom za neameričke aktivnosti kako bi razgovarao o privlačnosti komunizma afroamerikancima, iznenadivši ih žestokom osudom rasne diskriminacije oličenom u zakonima o segregaciji Jim Crowa na jugu rekavši: „Javnost treba započeti sa stvarnim razumijevanjem cijeliti afroamerikance, te očekivati da će svaki afroamerikanac na diskriminaciju zbog svoje rase, upotrijebiti svaku trunku svoje inteligencije ... da to zaustavi ... ”¹⁸

Brown protiv Odbora za obrazovanje, 17. maja 1954. godine

Dana 17. maja 1954. godine, američki Vrhovni sud izrekao je presudu u predmetu Brown protiv Odbora za obrazovanje, jednoglasno presudivši da je rasna segregacija u javnim školama prekršila mandat 14. amandmana za jednaku zaštitu zakona američkog Ustava bilo kojoj osobi u njegovoj nadležnosti. Oliver Brown, vodeći tužitelj u ovom slučaju, bio je jedan od gotovo 200 ljudi iz pet različitih država koji su se pridružili povezanim predmetima NAACP koji su pred Vrhovnim sudom pokrenuti od 1938. godine.

¹⁸ <https://www.history.com/speeches/jackie-robinson-appears-before-huac>

Prekretnica je preokrenula „odvojenu, ali jednaku“ doktrinu koju je Sud uspostavio u Plessy protiv Ferguson (1896.godine) slučaju, u kojoj je utvrdio da jednaka zaštita nije kršena sve dok su obje skupine imale razumno jednake uvjete. U odluci Brown, vrhovni sudija Earl Warren slavno je izjavio da su odvojene obrazovne ustanove u osnovi nejednake. Iako se presuda Suda posebno odnosila na javne škole, impliciralo je da su i drugi odvojeni objekti također neustavni, što je zadalo težak udarac Jugu. Kao takva, presuda je izazvala ozbiljan otpor, uključujući "Južni manifest"¹⁹ koji su izdali južni kongresmeni, a koji je osuđuje. Odluku je bilo također teško izvršiti, činjenica koja je postala sve jasnija u maju 1955. godine kada je Vrhovni sud vraćao slučajeve sudovima porijekla te pozivao na brz i razuman početak ka potpunom poštivanju. Iako su se neke južne škole približile integraciji relativno bez incidenata, u drugim slučajevima - posebno u Arkansasu i Alabami - provođenje Brauna zahtijevalo je saveznu intervenciju.

Emmett Till, august 1955. godine

U augustu 1955. godine, 14-godišnji afroamerički dječak iz Chicaga po imenu Emmett Till stigao u državu Mississippi u posjet rođacima. Dok je bio u samoposluzi, navodno je zviždao i koketirao sa djevojkom koja je radila za pultom, kršeći stroge rasne propise Juga. Tri dana kasnije, dvojica bijelaca - suprug žene Roy Bryant i njegov polubrat J.W. Milam – odveli su Tilla iz kuće njegovih rođaka usred noći. Nakon što su pretukli dječaka, strijeljali su ga na smrt i bacili njegovo tijelo u rijeku Tallahatchie. Dvojica muškaraca priznala su otmicu Tilla, ali ih je potpuno bijela porota muškaraca nakon jedva sat vremena vijećanja oslobodila optužbi za ubistvo. Nikada izvedeni pred lice pravde, Bryant i Milam kasnije su podijelili živopisne detalje o tome kako su ubili Tilla s novinarom magazina 'Look', koji je objavio njihova priznanja pod naslovom „Šokantna priča o odobrenom ubijanju u Missisippiju“.

Tillova majka održala je sahranu otvorenog kovčega za svog sina u Čikagu, nadajući se da će skrenuti pažnju javnosti na brutalno ubistvo. Prisustvovala su hiljade ožalošćenih, a međunarodno ogorčenje zbog zločina i presude pomoglo je pokretanju Pokreta za građanska prava: samo tri mjeseca nakon što je pronađeno tijelo Emmetta Tilla i mjesec dana nakon što je velika porota u Missisippiju odbila podići optužnicu protiv Milama i Bryanta zbog optužbi za

¹⁹ Deklaracija o ustavnim načelima (neformalno poznata kao Južni manifest) dokument je napisan u februaru i martu 1956, tokom 84. Kongresa Sjedinjenih Država, suprotno rasnoj integraciji javnih mjesta. Manifest je potpisalo 19 američkih senatora i 82 predstavnika s juga.

otmicu, bojkot autobusa širom grada u Montgomeryju u Alabami će ozbiljno započeti građanski pokret.

Rosa Parks i bojkot autobusa Montgomery, decembar 1955. godine

1. decembra 1955. godine, afroamerikanka po imenu Rosa Parks vozila se gradskim autobusom u Montgomeryju u Alabami, kada joj je vozač rekao da ustupi svoje mjesto bijelcu. Parkova je to odbila i uhapšena je zbog kršenja gradskih propisa o rasnoj segregaciji, koji su nalagali da putnici afroamerikanci sjede nazad u javnom prevozu i ustupe svoja mjesta za bijelce ukoliko su prednja sjedala bila puna. Parks, 42-godišnja krojačica, ujedno je bila i sekretarica Montgomeryjevog poglavlja NAACP-a. Kako je kasnije objasnila: „Gurali su me koliko sam mogla podnijeti. Odlučila sam da ću jednom morati zauvijek znati koja prava imam kao čovjek i građanin. ”

Četiri dana nakon hapšenja Parks, aktivistička organizacija nazvana Montgomery Improvement Association - koju je vodio mladi pastor po imenu Martin Luther King, mlađi - predvodila je bojkot gradske autobuske kompanije. Budući da su afroamerikanci u to vrijeme činili oko 70 posto vozača autobuske kompanije, velika većina građana Montgomeryja podržala je bojkot autobusa, te je njegov učinak bio ogroman.

Oko 90 učesnika bojkota autobusa u Montgomeryju, uključujući Kinga, optuženo je prema zakonu koji zabranjuje ometanje poslovanja preduzeća. Proglašen krivim, King se odmah žalio na odluku. U međuvremenu, bojkot se protezao više od godinu dana, a autobuska kompanija se borila da izbjegne bankrot. 13. novembra 1956. godine, u predmetu Browder protiv Gaylea, američki Vrhovni sud potvrdio je odluku nižeg suda proglašavajući politiku odvajanja autobuske kompanije neustavnom prema klauzuli o jednakoj zaštiti 14. amandmana. King je bojkot otkazao 20. decembra, a Rosa Parks - poznata kao "majka pokreta za građanska prava" - bila je jedna od prvih koja će se voziti u desegregiranim autobusima.

Segregacija u srednjoj školi, septembar 1957. godine

Iako je Vrhovni sud proglasio segregaciju javnih škola nezakonitom u predmetu Brown protiv Odbora za obrazovanje (1954), odluku je bilo izuzetno teško primjeniti, jer je 11 južnih

država donijelo rezolucije kojima se ometa, poništava ili protestira desegregacija škola. U Arkansasu je guverner Orval Faubus učinio otpor desegregaciji svojom uspješnom kampanjom za reizbor 1956. godine. Narednog septembra, nakon što je savezni sud naložio desegregaciju srednje škole koja se nalazila u glavnom gradu države Little Rock, Faubus je pozvao Nacionalnu gardu Arkansasa da spriječi devet afroameričkih učenika da uđu u školu. Kasnije je bio prisiljen da opozove stražu, a u napetom sukobu koji je uslijedio, TV kamere su snimile snimke protestantske rulje kako se okuplja ispred srednje škole. Za milione gledalaca širom zemlje, nezaboravne slike pružale su živopisan kontrast između bijesnih sila nadmoći i tihog, dostojanstvenog otpora afroameričkih učenika.

Nakon apela lokalnog kongresmena i gradonačelnika Little Rocka da zaustavi nasilje, predsjednik Dwight D. Eisenhower federalizirao je državnu Nacionalnu gardu i poslao 1.000 pripadnika 101. zrakoplovne divizije američke vojske kako bi proveli integraciju. Devetero učenika afroamerikanaca ušlo je u školu pod teško naoružanom stražom, što je prvi put nakon obnove da su savezne trupe pružale zaštitu afroamerikancima od rasnog nasilja. Ne bivši spreman za poraz, Faubus je zatvorio sve srednje škole Little Rocka u jesen 1958. godine. Savezni sud razbio je ovaj čin, a četiri od devet učenika vratilo se pod policijsku zaštitu nakon ponovnog otvaranja škola 1959. godine.

Sit – in pokret i osnivanje SNCC-a, 1960. godine

Dana 1. februara 1960. godine, četvorica afroamerikanaca sa Poljoprivredno-tehničkog fakulteta u Greensborou u Sjevernoj Karolini sjela su za šalter za ručak u lokalnom ogranku Woolworth's i naručila kafu. Odbijena usluga zbog politike šaltera "whites-only"²⁰, dovela je mladiće do toga da ostanu na mjestu sve dok se trgovina nije zatvorila, a zatim se sutradan vrata sa ostalim studentima. Snažno pokrivene u vijestima, ove tzv. sjedeće sjednice Greensboroa, potaknule su pokret koji se brzo proširio na univerzitetske gradove širom juga i sjevera, dok su se mladi ljudi bavili različitim oblicima mirnog protesta protiv segregacije u bibliotekama, na plažama, u hotelima i drugim objektima. Iako su mnogi prosvjednici uhapšeni zbog neovlaštenog ponašanja, neurednog ponašanja ili narušavanja mira, njihovi postupci odmah su imali utjecaja, prisilivši Woolworth da promijeni svoju segregacionističku politiku.

²⁰ Rasna segregacija u Sjedinjenim Državama je razdvajanje objekata, usluga i mogućnosti poput stanovanja, medicinske njege, obrazovanja, zapošljavanja i prijevoza u Sjedinjenim Državama po rasnim linijama. Izraz se uglavnom odnosi na pravno ili socijalno nametnuto odvajanje afroamerikanaca od bijelaca, ali se koristi i u pogledu odvajanja ostalih etničkih manjina od većinskih glavnih struja.

Da bi iskoristio sve veći zamah 'sit – in' pokreta, Studentski nenasilni koordinacijski odbor (SNCC) osnovan je u Raleighu u Sjevernoj Karolini u aprilu 1960. Tokom sljedećih nekoliko godina, SNCC je proširio svoj utjecaj, organizirajući takozvane "Vožnje slobode" kroz jug 1961. i historijski maš na Washington 1963. godine; pridružila se NAACP-u u zalaganju za usvajanje Zakona o građanskim pravima iz 1964. Kasnije će SNCC pružiti organizirani otpor Vijetnamskom ratu. Kako su se njegovi članovi suočavali s povećanim nasiljem, SNCC je postajao militantniji, a krajem 1960-ih zagovarao je filozofiju "Crne moći" Stokelyja Carmichaela (predsjedavajući SNCC-a od 1966–67) i njegovog nasljednika H. Rapa Browna. Početkom 1970-ih SNCC je efektivno rasformiran.

CORE i Freedom Rides, maj 1961. godine

Kongres rasne ravnopravnosti (CORE), koji je 1942. godine osnovao vođa građanskih prava James Farmer, težio je okončavanju diskriminacije i poboljšanju rasnih odnosa direktnom akcijom. U svojim ranim godinama, CORE je organizovao 'Putovanje pomirenja', u kojem se grupa aktivista zajedno vozila autobusom kroz gornji Jug 1947. godine, godinu dana nakon što je američki Vrhovni sud zabranio segregaciju u međudržavnom autobusnom prevozu.

U predmetu *Boynton protiv Virginije* (1960), Sud je proširio raniju presudu tako da uključuje autobuske kolodvore, toalete i druge srodne objekte, a CORE je poduzeo akciju da testira izvršenje te presude. U maju 1961. godine CORE je poslao sedam afroamerikanaca i šest Amerikanaca u „vožnju slobodom“ u dva autobusa iz Washingtona, povezana u New Orleansu, međutim prevoznike su napali bijesni segregacionisti izvan Annistona u Alabami, a na jedan autobus je čak bačena bomba. Državni advokat, Robert F. Kennedy na kraju je omogućio zaštitu vozačima da nastave do Montgomeryja u Alabami, gdje su nažalost ponovo naišli na nasilni otpor.

Kennedy je poslao savezne maršale kako bi ispratili putnike do Jacksona u Missisipiju, ali slike krvoprolića su postale vijesti širom svijeta, pa se tzv. vožnja slobode se nastavila. U septembru je pod pritiskom CORE-a i drugih organizacija za građanska prava, kao i ureda državnog odvjetništva, Međudržavna trgovinska komisija presudila da svi putnici u međudržavnim autobuskim prijevoznicima trebaju sjesti bez obzira na rasu, a prijevoznici ne mogu odrediti odvojene terminale.

Integracija Ole Miss, septembar 1962. godine

Do kraja 1950-ih, afroamerikanci su počeli u malom broju studirati na univerzitetima na jugu bez previše incidenata. Međutim, 1962. godine izbila je kriza kada je državno financirani Univerzitet u Missisipiju (poznato kao "Ole Miss") primio afroamerikanca, Jamesa Mereditha. Nakon devet godina u zrakoplovstvu, Meredith je studirao na afroameričkom državnom koledžu Black Jackson i više puta se prijavljivao za Ole Miss bez uspjeha. Uz pomoć NAACP-a, Meredith je pokrenuo tužbu navodeći da ga je univerzitet diskriminirao zbog njegove rase. U septembru 1962. godine, američki Vrhovni sud presudio je u korist Mereditha, ali državni zvaničnici, uključujući guvernera Rossa Barnetta, obećali su da će mu blokirati prijem.

Kada je Meredith stigao u Ole Miss pod zaštitom saveznih snaga, uključujući američke maršale, u Oxfordu, u državi Mississippi, formirala se rulja od više od 2.000 ljudi. Dvije osobe su ubijene, a blizu 200 je ranjeno u haosu koji je uslijedio, a koji je završio tek nakon što je administracija predsjednika Kennedyja poslala oko 31.000 vojnika da uspostave red. Meredith je 1963. godine diplomirao na Ole Miss, ali borba za integraciju visokog obrazovanja se nastavila. Kasnije te godine, guverner George Wallace blokirao je upis učenika afroamerikanaca na Univerzitet u Alabami, obećavajući da će "stajati na vratima škole". Iako je federalizirana Nacionalna garda Wallacea na kraju natjerala da integrira univerzitet, on je postao istaknuti simbol trajnog otpora desegregaciji gotovo desetljeće nakon slučaja Brown protiv Odbora za obrazovanje.

Bombaški napad na crkvu u Birminghamu, 1963. godine

Uprkos inspirativnim riječima Martina Luthera Kinga mlađeg u Lincoln Memorialu tokom historijskog marša u Washingtonu u augustu 1963. godine, nasilje nad afroamerikancima na odvojenom Jugu nastavilo je ukazivati na snagu otpora idealima pravde i rasne harmonije koju je King podržao. Sredinom septembra, supremacionisti su bombardirali 16. baptističku crkvu u Birminghamu u Alabami tokom nedjeljne službe, a u eksploziji su poginule četiri mlade afroamerikanke. Bombaški napad na crkvu bio je treći u 11 dana, nakon što je savezna Vlada naredila integraciju školskog sistema u Alabami.

Guverner George Wallace bio je vodeći neprijatelj desegregacije, a Birmingham je imao jedno od najjačih i najnasilnijih poglavlja Ku Klux Klana. Birmingham je postao vodeći fokus pokreta za građanska prava do proljeća 1963. godine, kada je Martin Luther King tamo uhapšen dok je vodio pristalice svoje Južnokršćanske lidarske konferencije (SCLC) u nenasilnoj kampanji demonstracija protiv segregacije.

Dok je bio u zatvoru, King je napisao pismo lokalnim ministrima opravdavajući svoju odluku da ne otkaže demonstracije uslijed kontinuiranog krvoprolića u rukama lokalnih službenika za provođenje zakona, predvođenih povjerenikom policije u Birminghamu, Eugenom Connorom. "Pismo iz zatvora u Birminghamu" objavljeno je u nacionalnoj štampi čak i kad su slike policijske brutalnosti nad demonstrantima u Birminghamu - uključujući djecu koju su napadali policijski psi i koja su vatrenim crijevima oborena s nogu - slale udarne valove širom svijeta, pomažući u izgradnji presudne podrške pokretu za građanska prava.

„Ja sanjam“, 1963. godina

28. augusta 1963. godine oko 250 000 ljudi učestvovalo je na Maršu u Washingtonu za posao i slobodu, najvećoj demonstraciji u historiji glavnog grada nacije i najznačajnijem prikazu sve veće snage pokreta za građanska prava. Nakon marširanja od spomenika u Washingtonu, demonstranti su se okupili u blizini Lincolnovog memorijala, gdje se niz vođa građanskih prava obratio okupljenima pozivajući se na glasačka prava, jednake mogućnosti zapošljavanja afroamerikanaca i prekid rasne segregacije.

Posljednji vođa koji se pojavio bio je baptistički propovjednik Martin Luther King Jr. koji je elokventno govorio o borbi s kojom se suočavaju afroamerikanci i potrebi za stalnim djelovanjem i nenasilnim otporom. „Ja imam san“, intonirao se King, izrazivši vjeru da će jednoga dana bijelci i crnci stati zajedno kao jednaki, i da će postojati sklad između rasa: „Sanjam da će moje četvero male djece jednog dana živjeti u naciji gdje ih neće suditi po boji kože, već prema sadržaju njihovog karaktera. "

Kingova improvizirana propovijed nastavila je devet minuta nakon završetka njegovog pripremljenog govora, a njegove riječi ostat će upamćene kao nesumnjivo jedan od najvećih govora u američkoj historiji. M.L.K. govor poslužio je kao odlučujući trenutak za pokret za građanska prava, a on se ubrzo pojavio kao njegov najistaknutiji lik.

Zakon o građanskim pravima iz 1964. godine

Zahvaljujući kampanji nenasilnog otpora koju je zagovarao Martin Luther King mlađi, koja je započela krajem pedesetih, pokret za građanska prava počeo je dobivati ozbiljan zamah u Sjedinjenim Državama do 1960. Te godine, John F. Kennedy pružio je podršku novim građanskim pravima u zakonodavstvu, tokom njegove predsjedničke kampanje; te je osvojio više od 70 posto glasova afroamerikanaca. Kongres je raspravljao o Kennedyjevom zakonu o reformi građanskih prava kada ga je ubio metak atentatora u Dallasu u Teksasu u novembru 1963. Lyndonu Johnsonu (koji ranije nije bio poznat po podršci građanskim pravima) prepušteno je da progura Zakon o građanskim pravima - najviše dalekosežni zakon koji podržava rasnu jednakost u američkoj historiji - putem Kongresa u junu 1964. godine.

Na najosnovnijem nivou, taj zakon dao je saveznoj vladi više ovlasti da zaštiti građane od diskriminacije na osnovu rase, vjere, spola ili nacionalnog porijekla. Nalagao je desegregaciju većine javnih smještaja, uključujući šaltere za ručak, autobusne stanice, parkove i bazene, i uspostavio je Komisiju za jednake mogućnosti zapošljavanja (EEOC) koja bi osigurala jednak tretman manjina na radnom mjestu. Taj zakon takođe je zajamčio jednaka glasačka prava uklanjanjem pristrasnih zahtjeva i procedura za registraciju, a američki ured za obrazovanje odlučio je da pruži pomoć u desegregaciji škola. U televizijskoj ceremoniji 2. jula 1964. godine, Johnson je potpisao Zakon o građanskim pravima koristeći 75 olovaka; od kojih je jednu poklonio Kingu, koji je uvrstio među svoje najcjenjenije posjede.

Ljeto slobode i ubistva 'Mississippi Burning', juni 1964. godine

U ljeto 1964. godine, organizacije za građanska prava, uključujući Kongres rasne ravnopravnosti (CORE), pozvale su američke studente sa sjevera da putuju u Mississippi, gdje bi pomogli registraciji afroameričkih glasača i gradili škole za djecu. Organizacije su vjerovale da će učešće američkih studenata, bijelaca, na tzv. "Ljetu slobode" donijeti veću vidljivost njihovim naporima. Međutim, tri dobrovoljca - Michael Schwerner i Andrew Goodman, obojica Njujorčani i James Chaney - afroamerikanac iz Missisippija - su nestali na povratku iz istrage paljenja afroameričke crkve od strane Ku Klux Klan-a. Nakon masovne istrage FBI-a (kodnog naziva "Mississippi Burning") njihova tijela su otkrivena 4. augusta zakopana u zemljanoj brani u blizini Philadelphije, u okrugu Neshoba, Mississippi.

Iako su krivci u slučaju – američki 'bijeli' moćnici koji su uključivali zamjenika šerifa - ubrzo identificirani, država ih nije uhapsila. Ministarstvo pravosuđa na kraju je podiglo optužnicu protiv 19 muškaraca zbog kršenja građanskih prava trojice dobrovoljaca (jedina optužba koja bi saveznoj vladi dala nadležnost nad slučajem), a nakon trogodišnje pravne bitke, muškarcima je konačno počelo suđenje u Jacksonu, Mississippi. U oktobru 1967. godine, porota koje se sastojala od Amerikanaca, proglasila je krivim sedam optuženih, a ostalih devet oslobodila. Iako je presuda pozdravljena kao velika pobjeda građanskih prava - to je bilo prvi put da je iko u Missisippiju osuđen za zločin protiv radnika koji se bavi građanskim pravima - sudija u ovom slučaju izrekao je relativno lagane kazne, a nijedan od osuđenih muškaraca nije odslužio više od šest godina iza rešetaka.

Marš od Selme, gradića u Alabami do Montgomeryja, mart 1965.godine

Početkom 1965. godine, konferencija o južnom kršćanskom liderstvu Martina Luthera Kinga Jr. učinila je Selmu, gradić u Alabami, fokusom svojih napora za registraciju afroameričkih glasača na jugu. Guverner Alabame, George Wallace, bio je ozloglašeni protivnik desegregacije, a lokalni šerif vodio je odlučno protivljenje afroameričkim biračkim listićima: samo 2 posto afroameričkih birača koji su imali pravo na registraciju, uspjelo se registrirati. U februaru, američki vojnik Alabame upucao je mladog afroameričkog demonstranta u obližnjem Marionu, a zatim je najavljen masovni protestni marš od Selme do glavnog grada države Montgomery.

Dana 7. marta, 600 prosvjednika stiglo je do mosta Edmund Pettis izvan Selme, kada su ih napali državni vojnici koji su držali bičeve, noćne palice i suzavac. Brutalna scena snimljena je na televiziji, budivši bijes u mnogim Amerikancima i privukavši pristalice građanska prava i vjerske vođe svih religija. Dana 21. marta, nakon što je američki okružni sud naredio Alabami da dozvoli marš Selma - Montgomery, oko 2.000 marševa krenulo je na trodnevno putovanje, ovaj put zaštićeno trupama američke vojske i snagama Nacionalne garde Alabama pod saveznom kontrolom. „Nikakva navala rasizma ne može nas zaustaviti“, proglasio je King sa stepenica državne prestonice obraćajući se gotovo 50 000 pristalica koji su u Montgomeryju dočekali marševe.

Malcolm X je streljan do smrti, februar 1965. godine

1952. godine, bivši Malcolm Little pušten je iz zatvora nakon što je odslužio šest godina zbog pljačke; dok je bio u zatvoru, pridružio se naciji islama²¹, odustao od poroka te zamijenio prezime sa 'X' kako bi označio njegovo odbacivanje imena - "robovskog" imena. Karizmatičan i elokventan, Malcolm je ubrzo postao utjecajni vođa NOI-a, koji je islam kombinirao s afroameričkim nacionalizmom i nastojao potaknuti mladež koja je tražila povjerenje u segregiranoj Americi.

Kao izuzetan javni glas afroameričkih muslimana, Malcolm je dovodio u pitanje, tada već glavni pokret za građanska prava i nenasilno nastojanje integracije, ono o čemu je zagovarao Martin Luther King Jr., propovjedajući kako je potrebno da se mladi afroamerikanci odbrane od tzv. 'bijele agresije' svim raspoloživim sredstvima. 21. februara 1965. godine, tokom govornog angažmana u Harlemu, tri muškarca utrčala su na pozornicu i ubila Malcolma sa 15 metaka iz neposredne blizine. Nakon Malcolmove smrti, njegova najbolje prodavana knjiga Autobiografija Malcolma X popularizirala je njegove ideje, naročito među afroameričkom mladeži, i postavila temelje za pokret 'Black Power' kasnih 1960-ih i 1970-ih.

Zakon o biračkim pravima iz 1965. godine

Manje od sedmicu dana nakon što su marširali i bili pretučeni od strane državnih vojnika Alabame u martu 1965. godine, predsjednik Lyndon Johnson obratio se zajedničkoj sjednici Kongresa, pozivajući savezno zakonodavstvo da obezbjedi glasačka prava afroamerikanaca. Rezultat je bio Zakon o pravu glasa, koji je Kongres donio u augustu 1965. godine.

Zakon o biračkim pravima nastojao je prevladati pravne prepreke koje su i dalje postojale na državnoj i lokalnoj razini, te su spriječavale afroamerikance u ostvarivanju prava glasa koje im je dodijeljeno 15. amandmanom. Konkretno, zabranio je testove pismenosti kao uslov za glasanje, odredio savezni nadzor i registraciju birača. Uporedo sa Zakonom o građanskoj pravdi iz prethodnih godina, Zakon o biračkim pravima bio je jedan od najizraženijih razloga građanskoj pravdi u američkoj historiji i uveliko je njime smanjena nejednakost između birača po rasnoj segregaciji u SAD-u.

²¹ (NOI, obično poznatij kao crni muslimani)

Porast tzv. Black Power

Nakon pokreta za građanska prava prvih godina, gnjev i frustracija su rasli među mnogim afroamerikancima, koji su jasno videli da im istinska jednakost - socijalna, ekonomska i politička - još uvijek izmiče. U kasnim 60-im i ranim 70-im ova frustracija podstakla je uspon pokreta Crne sile – Black Power. Prema tadašnjem predsjedavajućem SNCC-a Stokely Carmichael, koji je prvi put popularizirao pojam 'crna snaga' 1966. godine, tradicionalni pokret za građanska prava i njegov naglasak na nenasilje, nisu dovoljno napredovali, a federalno zakonodavstvo nije uspjelo riješiti ekonomske i socijalne nedostatke sa kojima su suočeni afroamerikanci.

Black power - bio je oblik samoodređenja i samoodbrane afroamerikanaca; pozvajući ih je da prestanu 'tražiti' od institucija SAD-a - za koje se smatralo da su po svojoj prirodi rasističke - i sami krenu djelovati kako bi postigli ono što žele, uključujući bolje poslove, smještaj i obrazovanje. Također 1966. godine, Huey P. Newton i Bobby Seale, studenti koledža u Oaklandu u Kaliforniji osnovali su Black Panther Party.

Zakon o fer stanovanju, april 1968. godine

Zakon o poštenom stanovanju iz 1968. godine, koji je zamišljen kao nastavak Zakona o građanskim pravima iz 1964. godine, označio je posljednje veliko zakonodavno dostignuće ere građanskih prava. Prvobitno namijenjen proširenju savezne zaštite za civilna prava ljudi, kasnije je proširen kako bi se pozabavio rasnom diskriminacijom u prodaji, iznajmljivanju ili finansiranju stambenih jedinica. Nakon što je zakon početkom aprila usvojen od strane Senata sa izuzetno malom razlikom, smatralo se da će ga tada konzervativniji Predstavnički dom znatno oslabiti, zabrinut zbog rastuće snage i militantnosti pokreta Black Power.

Na dan glasanja u Senatu, međutim, Martin Luther King Jr. ubijen je u Memphisu. Pritisak da se usvoji prijedlog zakona se povećao, a nakon stroge rasprave, Parlament je 10. aprila donio Zakon o fer stanovanju. Predsjednik Johnson ga je sutradan potpisao, a sljedećih godina, međutim, došlo je do malog smanjenja segregacije stanova, što je dovelo do nasilja u afroameričkim četvrtima kao posljedicom siromaštva.

Od 1950. do 1980. godine ukupna afroamerička populacija u američkim urbanim centrima povećala se sa 6,1 miliona na 15,3 miliona; u tom istom vremenskom periodu, amerikanci su se

neprestano iseljavali iz gradova u predgrađa, noseći sa sobom mogućnosti zapošljavanja. Na ovaj način, ghetto - unutrašnja gradska zajednica prožeta visokom nezaposlenošću, kriminalom i drugim socijalnim nedaćama - postala je sve rasprostranjeniji faktor gradskog života afroamerikanaca.

Ubistvo MLK, 4. aprila 1968. godine

4. aprila 1968. svijet je bio zapanjen i ožalošćen vješću da je aktivista za građanska prava i dobitnik Nobelove nagrade za mir, Martin Luther King Jr. strijeljan i ubijen na balkonu motela u Memphisu, Tennessee, kada je otišao da podrži štrajk radnika u sanitarnoj zaštiti. Kingova smrt otvorila je veliki razdor među amerikancima, jer su mnogi afroamerikanci ubistvo doživljavali kao odbacivanje njihove potrage za jednakošću sredstvima nenasilnog otpora, kojim se King zalagao. U više od 100 gradova uslijedili su višednevni neredi, paljenja i pljačke nakon njegove smrti.

Optuženi ubica, bijelac po imenu James Earl Ray, zarobljen je i odmah suđen; priznao je krivicu i osuđen na 99 godina zatvora. Ray je kasnije povukao svoje priznanje i uprkos nekoliko istraga, mnogi su i dalje vjerovali da je brzo suđenje bilo prikrivanje veće zavjere. Kingovo ubistvo, zajedno sa ubistvom Malcolma X tri godine ranije, radikaliziralo je mnoge afroameričke aktiviste, podstičući rast pokreta Black Power i stranke Black Panther.

Uspjeh konzervativnih političara te godine - uključujući izbor Richarda Nixona za predsjednika i kandidaturu žarkog segregacionera Georgea Wallacea, koji je osvojio 13 posto glasova - dodatno je obeshrabrio afroamerikance, od kojih su mnogi smatrali da se plima okreće protiv pokreta za građanska prava.

Shirley Chisholm kandidirala se za predsjednicu, 1972. godina

Početakom 1970-ih, napredak pokreta za građanska prava kombinirao se s usponom feminističkog pokreta da bi se stvorio afroamerički feministički pokret. "Ne može biti oslobođenja za pola trke", izjavila je Margaret Sloan, jedna od žena koja stoji iza Nacionalne afroameričke feminističke organizacije, osnovane 1973. Godinu dana ranije, predstavница Shirley Chisholm iz New Yorka postala je nacionalni simbol oba pokreta kao prva

afričkoamerička kandidatkinja glavne stranke i prva kandidatkinja za predsjednika Sjedinjenih Država.

Bivša savjetnica za obrazovanje i osnivačica Nacionalnog ženskog kluba, Chisholm, postala je prva afroamerikanka u Kongresu 1968. godine, kada je izabrana u dom iz svog okruga Brooklyn. Iako nije uspjela pobjediti izborni krug, Chisholm je dobila više od 150 glasova na Demokratskoj nacionalnoj konvenciji. Tvrdila je da nikada nije očekivala da će osvojiti nominaciju. Dobio je George McGovern, koji je izgubio od Richarda Nixona na općim izborima.

Otvorena Chisholm, koja je tokom svoje predsjedničke kampanje privukla malo podrške među muškarcima afroamerikanacima, kasnije je novinarima rekla: „Uvijek sam sretala više diskriminacije kao žena nego kao afroamerikanka. Kada sam se kandidirala za Kongres, kad sam se kandidirala za predsjednicu, susrela sam više diskriminacije kao žena nego kao afroamerikanka.“

Sudska odluka za slučaj Allan Bakkea, 1978. godine

Počev od 1960-ih, termin „afirmativna akcija“ koristio se za označavanje politika i inicijativa čiji je cilj kompenzacija prošlih diskriminacija na osnovu rase, boje kože, spola, religije ili nacionalnog porijekla. Predsjednik John F. Kennedy prvi je put upotrijebio frazu 1961. godine, u izvršnom nalogu kojim se savezna vlada poziva da zaposli više afroamerikanaca. Sredinom 70-ih mnogi univerziteti nastojali su povećati prisustvo manjina i žena na svojim univerzitetima. Na primjer, Univerzitet Kalifornija u Davisu odredio je 16 posto mjesta za prijem u medicinsku školu za manjinske kandidate.

Nakon što se Allan Bakke, bijelac iz Kalifornije, dva puta prijavio bezuspješno, tužio je Univerzitet Davis, tvrdeći da su njegove ocjene i ocjene na testovima bile bolje od ocjena učenika manjina koji su primljeni, te na taj način optužujući Univerzitet Davis za „obrnutu diskriminaciju“. U junu 1978. godine, u postupku Regents sa Kalifornijskog univerziteta protiv Bakkea, američki Vrhovni sud presudio je da je upotreba strogih rasnih kvota neustavna i da se studenta Bakkea treba prihvatiti; ali s druge strane, taj postupak bi doveo do toga da institucije visokog obrazovanja s pravom mogu koristiti rasu kao kriterij u odlukama o prijemu studenata, kako bi osigurale različitost.

Nakon presude Bakkeu, afirmativna akcija i dalje je bila kontroverzna i podjeljujuće pitanje, sa rastućim pokretom koji je tvrdio da je tzv. „rasno igralište“ sada jednako i da afroamerikancima više nije potrebno posebno razmatranje kako bi prevladali lošije političke, ekonomske i društvene uvjete. U narednim odlukama tokom narednih decenija, Sud je ograničio opseg programa afirmativne akcije, dok je nekoliko američkih država zabranilo afirmativnu akciju na rasnoj osnovi.

Jesse Jackson galvanizira afroameričke glasače, 1984. godine

Kao mladić, Jesse Jackson napustio je studije na teološkom fakultetu u Chicagu da bi se pridružio konferenciji Južnog krišćanskog vođstva (SCLC) Martina Luthera Kinga, u njegovom križarskom ratu za afroamerička građanska prava; kad je King 1968. godine ubijen u Memphisu, Jackson je bio uz njega. Jackson je 1971. osnovao PUSH, ili People United to Save Humanity (kasnije promijenjeno u People United To Serve Humanity), organizaciju koja se zalagala za samostalnost afroamerikanaca i nastojala uspostaviti rasni paritet u poslovnoj i finansijskoj zajednici.

Bio je vodeći glas afroamerikanaca u Americi tokom ranih 1980-ih, pozivajući ih da budu politički aktivniji i zagovarao je birački spisak koji je doveo do izbora Harolda Washingtona za prvog afroameričkog gradonačelnika Chicaga 1983. Slijedeće godine, Jackson se kandidovao za demokratsku nominaciju za predsjednika. Po snazi svoje koalicije, zauzeo je treće mesto u utrci pokrenutoj naletom učešća afroameričkih glasača.

Ponovo se kandidovao 1988. i dobio je 6,6 miliona glasova, odnosno 24 posto ukupnog primarnog broja glasova, osvojivši sedam država i završivši na drugom mjestu iza demokratskog kandidata, Michaela Dukakisa. Jacksonov kontinuirani utjecaj na Demokratsku stranku u decenijama koje su uslijedile osiguralo je da afroamerička pitanja imaju važnu ulogu u platformi stranke. Tokom svoje duge karijere, Jackson je potaknuo i divljenje i kritiku zbog svojih neumornih napora u ime afroameričke zajednice. Njegov sin Jesse L. Jackson Jr. pobijedio je na izborima za američki Predstavnički dom iz Illinoisa 1995. godine.

Oprah Winfrey pokreće sindikalni talk show, 1986. godine

Tokom 1980-ih i 1990-ih, uspjeh dugotrajnog sitcoma Cosby Show - u kojem je popularni komičar Bill Cosby kao otac i doktor u afroameričkoj porodici srednje klase - pomogao je da redefinira sliku afroameričkih likova na glavnim američkim televizija. Odjednom, nije nedostajalo obrazovanih, porodično orijentiranih, afroameričkih likova koje su gledaoci televizije mogli gledati, i u fikciji i u životu. Godine 1980., poduzetnik Robert L. Johnson osnovao je Black Entertainment Television (BET), koju je kasnije prodao zabavnom gigantu Viacomu za nekih tri milijarde dolara. Međutim, najupečatljiviji fenomen bio je uspon Oprah Winfrey.

Rođena u ruralnom dijelu Missisippija, siromašnoj majci tinejdžerki, Winfrey je započela televizijsku karijeru prije nego što je 1984. preuzela jutarnji talk show u Chicagu. Dvije godine kasnije, pokrenula je vlastiti, nacionalno - sindikalni talk show, emisiju Oprah Winfrey, koja će postati najviše ocenjeni talk show u historiji TV-a. Proslavljena sposobnošću da otvoreno govori o širokom spektru pitanja, Winfrey je svoj talk show uspjeh pretvorila u carstvo - uključujući glumu, te filmsku i televizijsku produkciju i izdavanje. Jedna od najutjecajnijih osoba u zabavi i prva afroamerička milijarderka, Winfrey je danas aktivni filantrop.

Nemiri u Los Angelesu, 1992. godine

U martu 1991. godine, policajci Kalifornijske patrolne pokušali su da zaustave jednog afroamerikanca po imenu Rodney King zbog prebrze vožnje autoputem u Los Angelesu. King, koji je bio na uslovnoj kazni zbog pljačke te u alkoholoziranom stanju, doveo je policajce do potjere. Nakon što se King navodno odupro hapšenju i prijetio im, četvorica policajaca LAPD-a ustrijelila su ga i teško pretukla.

Uhvaćeno na videokaseti od strane promatrača i emitirano širom svijeta, premlaćivanje je izazvalo široko zgražanje u gradskoj afroameričkoj zajednici, koja je dugo osuđivala rasno profiliranje i zlostavljanje svojih pripadnika od strane policije. Mnogi su tražili da se nepopularni šef policije L.A., Daryl Gates, otpusti i da se četvorica policajaca privedu pravdi zbog njihove prekomjerne upotrebe sile. Slučaj King krajem aprila 1992. godine razriješio se odlukom porote koja je proglasila policajce nedužnim.

Bijes zbog presude pokrenuo je četiri dana nereda u LA-u, koji su započeli u četvrti South Central. Do trenutka kad su se nemiri stišali, oko 55 ljudi je umrlo, više od 2.300 je ranjeno, a više od 1.000 zgrada je spaljeno. Vlasti su kasnije procijenile ukupnu štetu na oko milijardu dolara.

Marš milion, 1995. godina

U oktobru 1995. stotine hiljada afroamerikanaca okupilo se u Washingtonu, D.C., na Maršu miliona ljudi, jednoj od najvećih demonstracija takve vrste u historiji glavnog grada. Njegov organizator, ministar Louis Farrakhan, pozvao je „milion trijeznih, disciplinovanih, posvećenih, nadahnutih afroamerikanaca ljudi da se sastanu u Washingtonu na dan pomirenja“.

Cilj marša bio je da se stvori neka vrsta duhovne obnove među afroamerikancima i da se podstakne osjećaj solidarnosti i osobne odgovornosti za poboljšanje vlastitog stanja. To bi, vjeruju organizatori, opovrglo neke stereotipne negativne slike koji su postojale u američkom društvu.

Do tada, „rat protiv droge“ američke vlade poslao je u zatvor nesrazmeran broj afroamerikanaca, a do 2000. godine više afroamerikanaca je u zatvoru nego na fakultetima. Procjene o broju učesnika marša kretale su se od 400 000 do više od milion, a njegov uspjeh potaknuo je organizaciju Marša od milion žena, koji se održao 1997. u Filadelfiji.

Colin Powell postaje državni sekretar 2001. godine

Kao predsjedavajući Zajedničkog štaba od 1989. do 1993. - prvi afroamerikanac koji je preuzeo tu funkciju - veteran iz Vijetnama i general američke vojske - Colin Powell igrao je sastavnu ulogu u planiranju i izvođenju prvog perzijskog Zalivskog rata pod predsjednikom Georgeom HW Bush. Nakon njegovog umirovljenja iz vojske 1993. godine, mnogi su ga vidjeli kao mogućeg predsjedničkog kandidata. Odlučio se protiv kandidiranja, ali ubrzo je postao istaknuto uporište u Republikanskoj stranci.

George W. Bush 2001. godine imenovao je Powella državnim sekretarom, što ga je učinilo prvim afroamerikancem koji je bio glavni američki diplomata. Powell se trudio da izgradi međunarodnu podršku za kontroverznu američku invaziju na Irak 2003. godine, održavši govor u Ujedinjenim nacija o posjedovanju oružanog materijala te zemlje, za koji je kasnije otkriveno

da se temelji na neispravnoj inteligenciji. Podnio je ostavku nakon Bushovog ponovnog izbora 2004. godine.

Condoleeza Rice, Bushova dugogodišnja savjetnica za vanjsku politiku i bivša šefica Vijeća za nacionalnu sigurnost, naslijedila je Powella, postajući prva žena iz Afrike i Amerike koja je obavljala funkciju državne sekretarke.

Powell je prešao iz republikanske stranke kako bi podržao Baracka Obamu, eventualnog pobjednika i prvog afroamerikanca koji je izabran za predsjednika SAD-a.

Barack Obama postaje 44. američki predsjednik, 2008. godine

20. januara 2009., Barack Obama inauguriran je kao 44. predsjednik Sjedinjenih Država; on je prvi afroamerikanac koji je preuzeo tu funkciju. Produkt međurasnog braka - njegov otac odrastao je u malom selu u Keniji, majka u Kansasu - Obama je odrastao na Havajima, ali otkrio je svoj građanski poziv u Chicagu, gdje je nekoliko godina radio kao organizator zajednice koja je većinskim dijelom bila naseljena afroamerikancima.

Nakon studija na Pravnom fakultetu Harvard i bavljenja ustavnim pravom u Chicagu, započeo je svoju političku karijeru 1996. u Senatu države Illinois, a 2004. najavio kandidaturu za novo upražnjeno mjesto u američkom Senatu. On je održao primamljiv govor na Demokratskoj nacionalnoj konvenciji te godine, privukavši nacionalnu pažnju svojim elokventnim pozivom na nacionalno jedinstvo i saradnju na stranačkim linijama. U februaru 2007. godine, samo nekoliko mjeseci nakon što je od obnove postao tek treći afroamerikanac izabran u američki Senat, Obama je najavio kandidaturu za demokratsku predsjedničku nominaciju 2008. godine.

Nakon što je odnio tijesnu demokratsku primarnu bitku s Hillary Clinton, njujorškim senatorom i bivšom prvom damom, Obama je na općim izborima tog novembra porazio senatora Johna McCaina iz Arizone. Obamini nastupi na općim izborima privukli su impozantnu pažnju, a njegova poruka nade i promjene - utjelovljena sloganom "Da možemo" - nadahnula je hiljade novih birača. Ponovno je izabran 2012. godine.

Pokret 'BLM – Black Lives Matter, 2020. godina

Izraz "Black lives matter" prvi je put upotrijebila organizatorica Alicia Garza u objavi na Facebooku u julu 2013. godine kao odgovor na oslobađajuću presudu Georgeu Zimmermanu, čovjeku s Floride koji je pucao i ubio nenaoružanog 17-godišnjeg Trayvona Martina 26. februara 2012. Martinova smrt pokrenula je proteste širom zemlje. 2013. godine, Patrisse Cullors, Alicia Garza i Opal Tometi osnovali su mrežu Black Lives Matter Network s misijom da „iskorijene prevlast i izgrade lokalnu moć koja će intervenirati u nasilju koje su afroameričkim zajednicama nanijele država“.

Serijske smrti afroamerikanaca od strane policajaca nastavila je izazivati bijes i proteste, a Pokret Black Lives Matter obnovio je pažnju 25. septembra 2016. godine, kada su igrači San Franciska Eric Reid, Eli Harold i Colin Kaepernick kleknuli za vrijeme državne himne prije utakmice protiv Seattle Seahawksa kako bi skrenuli pažnju na nedavna djela policijske brutalnosti.. Deseci drugih igrača u NFL-u i šire slijedili su isto.

George Floyd protesti

Pokret se dosegao svoj vrhunac 25. maja 2020. godine, u jeku epidemije COVID-19, kada je 46-godišnji George Floyd umro nakon što mu je policajac Derek Chauvin stavio lisice i prikovao ga za zemlju. Chauvin je snimljen kako kleči na Floydovom vratu više od osam minuta. Floyd je bio optužen za upotrebu krivotvorene novčanice od 20 dolara u lokalnoj delikatesi u Minneapolisu. Sva četvorica policajaca koji su učestvovali u incidentu dobili su otkaz, a Chauvin je optužen za ubistvo drugog stepena i ubistvo trećeg stepena. Ostala trojica policajaca optuženi su za pomaganje i podržavanje ubistva.

Floydovo ubistvo slijedilo je još dva slučaja visokog profila 2020. godine. 23. februara 25-godišnji Ahmaud Arbery ubijen je dok je trčao, nakon što su ga slijedila trojica bijelaca. A 13. marta, 26-godišnja Breonna Taylor, pucana je osam puta i ubijena nakon što je policija razbila vrata njenog stana za vrijeme izvršenja noćne potjernice.

26. maja 2020., dan nakon Floydove pucnjave, prosvjednici u Minneapolisu izašli su na ulice protestirajući protiv Floydovog ubojstva. Nakon višemesečne karantine i izolacije tokom globalne pandemije, protesti su se povećali, šireći se širom zemlje narednih dana. BLM protesti

su održani u velikim europskim gradovima, kao znak podrške i ravnopravnosti, te protiv policijske brutalnosti.

Sama umjetnost, smatram da nastaje iz ljubavi i patnje, smatram da nastaje iz želje za izražavanjem, iz osjećaja da se naš glas mora čuti. U nastavku rada ću se osvrnuti na sličnosti između hip hop kulture i kulture zapadnoafričkih društava.

3. Hip hop – nastanak, razvoj i budućnost

3.1 Kultura tradicionalnih zapadnoafričkih društava i hip hop kultura

Od 10,7 miliona afrikanaca koje su europljani u Ameriku doveli do 1880-ih, 450 hiljada je otpremljeno u današnje Sjedinjene Države.

Većina afroamerikanaca su potomci afrikanaca koji su bili prisiljeni u ropstvo nakon što su zarobljeni tokom afričkih ratova ili racija. Kupljeni su i dovedeni u Ameriku kao dio atlantske trgovine robovima.²² Afroamerikanci potiču iz različitih etničkih grupa, uglavnom iz etničkih grupa koje su živjele u zapadnoj i centralnoj Africi, uključujući Sahel. Manji broj afroamerikanaca potječe iz etničkih grupa koje su živjele u istočnoj i jugoistočnoj Africi. Glavne etničke grupe kojima su pripadali porobljeni afrikanci, među mnogim drugima, bili su Hausa, Bakongo, Igbo, Mandé, Wolof, Akan, Fon, Joruba i Makua. Iako su se ove različite skupine razlikovale u običajima, religijskoj teologiji i jeziku, zajednički im je bio način života koji se razlikovao od europskog. Robovi koji su pripadali određenim afričkim etničkim skupinama bili su više traženi i postali su dominantniji u broju od robova koji su pripadali drugim afričkim etničkim skupinama u određene regije onoga što je kasnije postalo Sjedinjene Države. Najveći izvor robova koji su se prevozili preko Atlantskog okeana za Novi svijet bila je zapadna Afrika. Neki zapadnoafrikanci bili su kvalificirani radnici u željezu i stoga su mogli izraditi alate koji su im pomagali u poljoprivrednoj radnoj snazi.

Većina tradicionalnih zapadnoafričkih društava, koja su danas izvor velike većine afroamerikanaca u Americi, imala je dinamične i izražajne kulture. Jezici kojima se govori bili su neobično animirani, prema većini evropskih standarda, a jezik je jedan od prvih komponenti i odrednica bogate kulture. Začinjeni poslovicama, oni su bili izvori moralnog i etičkog treninga kao i jednostavna sredstva komunikacije. Svakodnevni razgovor, kao i pripovijedanje i govorništvo tokom svetih rituala i drugih performansa, bili su ispunjeni energijom i dinamikom.

²² Westbury, Susan (1985). "Robovi kolonijalne Virginije: odakle su došli". *Kvartal William i Mary*. 42 (2): 228–237.

Rap – jedan od elemenata hip hop kulture, dijeli mnoge sličnosti sa jezičkom kulturom zapadnoafričkih društava. U jednom od naučnih istraživanja Matt Danielsa²³, upoređena je lirička odrednica vokabulara repera u periodu od 1980-ih do danas. Bogatstvo vokabulara je jedna od eksponenentno rastućih osobina razvoja liričkog dijela hip hop kulture – repa. U istraživanju je upoređen vokabular hip hop umjetnika međusobno, te na kraju, sa velikanom britanske knjiženosti William Shakespearom. Bogatstvo vokabulara i jezičkog komuniciranja je jedna od osobina hip hop kulture, za koju možemo vidjeti korijene koji sežu još iz prvobitnih zajednica zapadnoafričkih kultura.

Autohtona muzika, koja je bila izuzetno složena, prožimala je sve aspekte tradicionalnog afričkog društvenog života. Koristili su je za uspostavljanje i održavanje ritma rada. Nijedan festival ili proslava životnog ciklusa nije bila potpuna bez prisustva muzike, pokretnog ritmičkog središta tradicionalnog afričkog društvenog i kulturnog života. Ples u tim ritmovima bio je jednako širok. Takav ples izazvao je ritmički senzibilitet talentovanih izvođača. Predvođene akrobatskim vođama, koji su često bili svećenici odjeveni u maske i složene kostime, zajednice plesača često su uključivale sve članove društva bez obzira na dob, spol ili socijalni status u afričkim društvima. U kombinaciji s duhovnim silama koje su često pratile ili su na njih pozivane pjevanjem, bubnjanjem i plesom, sami plesači postali su utjelovljenje ritmova i duhova. Bilo u svetom religijskom ritualu ili svakodnevnoj rutini, muzika i ritmovi koje je izazivala bili su stalni, energični i zanosni partneri.

Na brodovima, prilikom transporta u Novi svijeti, robovi afrikanci bili su često prisiljeni da plešu. Jednom dnevno, neke od njih odvodili su iz skladišta i poticali ih da bubnjaju, pjevaju i plešu. Kapetani brodova za prevoz robova vjerovali su da ples oživljava raspoloženje zarobljenika i smanjuje njihov osjećaj boli, patnje i čežnje. Ples se takođe doživljavao kao oblik vježbanja, koji je pomogao očuvanju i održavanju zdravlja zarobljenika tokom zamorne plovidbe. Na kraju, kapetani nisu bili zabrinuti za zdravlje i dobrobit svojih zarobljenika. Umjesto toga, poduzeli su 'sve mjere' koje su bile potrebne kako bi zaštitili svoj ljudski teret, kako bi osigurali dobar povrat svojih ulaganja kada bi robovi bili prodani u Americi. Bez znanja kapetana ropskih brodova, režim svakodnevnog plesa i vježbanja vjerovatno je pružio jednu od osnova kontinuiteta izražajne kulture zasnovane na Africi u Novom svijetu, jer ritmovi i plesovi sačuvani i očuvano postali su korijeni afričke muzike i plesova Novog svijeta. Pjevanje,

²³ <https://pudding.cool/projects/vocabulary/>; <https://www.theguardian.com/stage/2009/apr/15/shakespeare-hip-hip-rap>; <https://www.businessinsider.com/graph-shows-which-rappers-have-vocabulary-like-shakespeare-2014-5>

bubnjanje i ples ponovno su se pojavili u novim, transformiranim ritmovima i muzici u afroameričkim zajednicama i društvima.

Tokom ere ropstva, porobljeni afrikanci postali su odabrani muzičari za proslave i svečanosti, jer su prepoznati kao najbolji muzičari na svom mjestu. Ironično, najčešće zabilježeno zanimanje odbjeglih robova u New Yorku tokom kolonijalne ere bilo je "muzičar", s vrlo velikom razlikom. Dvije autohtone afroameričke glazbene forme - duhovnu i bluz - stvorili su robovi afrikanci tokom ere ropstva. Afroameričke vjerske i svjetovne pjesme vuku korijene iz duhovnosti. Propovijedi, govorništvo i drugi oblici usmene književnosti u afroameričkom narodnom idiomu, uključujući savremeni rep, vuku korijene iz žanrova koje su tokom ropstva razvili porobljeni afrikanci.

Iako se historija repa čini kratkom, njegova veza s afričkom usmenom tradicijom koja repu daje veći dio njegovog trenutnog društvenog značaja, također se ukorijenjuje u dugogodišnjoj historiji usmenih historičara, liričkom fetišizmu i političkom zagovaranju. U središtu afričke usmene tradicije je zapadnoafrička ideja o nommu. U kosmologiji Malian Dogon²⁴, Nommo je prvi čovjek, tvorevina vrhovnog božanstva, Amme, čija kreativna moć leži u generativnom svojstvu izgovorene riječi. Kao filozofski koncept, nommo je animirana sposobnost riječi i isporuka riječi da djeluju na predmete, dajući život. Značaj nommo u afričkoj usmenoj tradiciji dao je moć reperima i rap muzici u mnogim afroameričkim zajednicama.

Rep se može gledati i kao rezultat potomstva repera od griota²⁵, uvaženih afričkih oralnih historičara i hvalospjeva. Grioti su bili čuvari i dostavljači znanja, uključujući plemensku historiju, porodičnu lozu i vijesti o rođenjima, smrti i ratovima. Putujući griosi su širili znanje u pristupačnom obliku - izgovorenim riječju, na pripadnike plemenskih sela. Slično tome, u Sjedinjenim Državama, mnogi reperi stvaraju pjesme koje, nastupima i zapisima, šire vijesti o svom svakodnevnom životu, snovima i nezadovoljstvima izvan svojih neposrednih naselja. Reperi se gledaju kao glas siromašne urbane afroameričke mladeži, čiji životi su uglavnom odbačeni ili pogrešno prikazani u glavnim medijima. Oni su čuvari savremene afričko-američke historije radničke klase.

²⁴ Dogoni su etnička grupa koja živi u središnjoj visoravni Malija, južno od zavoja Nigera u oblasti Bandiagara, pokrajina Mopti. Broje oko 400.000-800.000 i koriste se dogonskim jezikom. Najpoznatiji su po svojoj mitologiji, plesovima s maskama, drvenim skulpturama i jedinstvenoj arhitekturi.

²⁵ Od 13. vijeka, kada Grioti potječu iz zapadnoafričkog Mande carstva Mali, oni i danas ostaju kao pripovjedači, muzičari, pjevači hvale i usmeni historičari svojih zajednica. Njihova se usluga temelji na očuvanju genealogije, historijskih pripovijesti i usmenih tradicija njihovog naroda, te kao takvi, stoljećima su prepričavali historiju carstva, održavajući tako svoju historiju i tradiciju na životu. Tradicionalno, grioti su bili zasebna društvena kaste, njihovu umjetnost i važan položaj pripovijedanja prenijeli su generacijama griot porodica, također grioti su bili odgovorni za bilježenje svih rođenih, umrlih i vjenčanih tokom generacija porodice ili sela.

Uz to, potencijal hip hop kulture i repa kao njenog liričkog oblike, za političko zagovaranje proizilazi iz funkcije njegovih prethodnika, afroameričkih igara rimovanja, kao oblika otpora sistemima pokoravanja i ropstva. Igre rimovanja kodirale su razgovore između afroameričkih robova i njihovih gospodara na način koji im je omogućavao da prođu uvide u sumnjive aktivnosti ili mogući bijeg. Pored toga, igre rimovanja omogućile su robovima da koriste svoj kreativni intelekt kako bi pružili inspiraciju i zabavu. Na primjer, okarakterizirajući roba kao zeca, a gospodara kao lisicu, "Brer Rabbit priče"²⁶ prerusene priče o robovima nadmašuju svoje gospodare i bježe sa plantaža iza fasade komične avanture. Novinar Davey D. povezuje afričku usmenu tradiciju sa modernim rapom: "Vidite, robovi su bili pametni i razgovarali su metaforama. Oni bi bili ubijeni kada bi ih vlasnici čuli kako govore nepoznatim jezicima. Dakle, učinili su ono što danas čine raperi – pokazali su svoju liričku spretnost." Rap se razvio kao oblik otpora pokoravanju afroamerikanaca i radničke klase u urbanim centrima. Iako se prvenstveno može posmatrati kao oblik zabave, rap ima snažan potencijal da se bavi društvenim, ekonomskim i političkim pitanjima i deluje kao ujedinjujući glas svoje publike.

Rap dijeli svoje korijene s drugim oblicima tradicionalno afroameričke glazbe, poput jazza, bluesa i soula. Rap je također usko povezan s reggae glazbom, žanrom koji se također razvio iz kombinacije tradicionalnog afričkog bubnjanja i muzike europske vladajuće klase od strane mladih ograničenih u ekonomskom sistemu afričke ekonomske podređenosti. U ironičnom krugu utjecaja, jamajkanski reggae sviran je se na afroameričkim radio stanicama u New Yorku šezdesetih godina prošlog vijeka. DJ-evi su koristili rime za uvođenje reggae pjesama.

Razvoj repa, kao oblika hip hop kulture omogućio je hip hop kulturi komercijalizaciju u svijetu muzike, filma, mode i industrije današnjice. Rep je napadnut zbog naizgled zagovaranja nasilja od strane umjetnika za rješavanje socijalnih, političkih i ekonomskih problema, postao je žrtva američkog muzičkog proizvoda, jer se suočio s masovnom popularnošću i komercijalizacijom. Danas je hip hop kultura pod prijetnjom da ne izgubiti svoju moć umjetničke forme i društvenog glasa, nakon što su prisvojena od strane onih izvan afroameričke kulture. Međutim, svjetska

²⁶ Figura porijeklom iz afričkog folklor, koju su afrički robovi prenijeli u Novi svijet, populariziran je u Sjedinjenim Državama u pričama Joela Chandlera Harrisa (1848–1908). Avanture lika utjelovljuju ideju za koju se smatra da je univerzalna tvorevina među potlačenim narodima - da mala, slaba, ali domišljata sila može nadvladati veću, jaču, snagu. Brer Rabbit kontinuirano nadmudruje svoje veće životinjske suradnike, Brera Foga, Brera Wolfa i Brer Medvjeda. On je prevarant koji uspije svojom pameću, a ne hrabrošću, provocirajući autoritete i savijajući društvene običaje kako njemu odgovara. Popularno poznate adaptacije napisao je Joel Chandler Harris u 19. stoljeću, a kasnije ih je Walt Disney prilagodilo za svoj animirani film Pjesma juga iz 1946. Brer Rabbit u svojoj američkoj inkarnaciji predstavljao je porobljene afrikance koji su svoju pamet koristili da prevladaju nedaće i da se osvete svojim robovlasnicima.

popularnost hip hop kulture i njena široka primjena u životima mladih današnjice, dokazuje da njenu svezremenski kvalitet, gdje ona preživljava usvajanje i komodifikaciju od strane onih izvan svijeta hip hopa.

Prvi oblici hip hop kulture, njeni prvi začeci su nastali u siromašnim američkim naseljima, u historijskom pregledu rada, navedenim pod imenom 'ghetto', nakon usvajanja Zakona od fer stanovanju, gdje su se mladi okupljali i razmjenjivali ideje, te u nedostatku, po današnjim standardima, društvenih aktivnosti za mlade, sami organizovali block – partije, mjesta sastanka i socijalizacije.

Smatram da u vremenu terora, preko umjetnosti i kulture vidimo ogledalo društva. Hip hop kultura je odličan primjer istog.

3.2 Uticaj hip hop kulture na društvo SAD - Pokret za građanska prava i njegova uloga u stvaranju kulture hip hopa i repa

Hip hop, kultura koje je izrodila rep muziku i DJ-ing, nastala je na premisi za unapređenje prava za afroamerikance ranih 1970-ih.²⁷ Pokret za građanska prava postigao je uspjeh u Zakonu o građanskim pravima iz 1964. godine, ali i dalje mu je bila potrebna snaga jer je rasizam bio istaknut u cijeloj zemlji. Afroamerikanci su se borili s nepravdom na radnom mjestu i u društvu, zahtijevajući još jedan pokret za borbu za etničku jednakost; hip hop je pomogao da se odgovori na taj poziv. Nastavak pokreta za crnačka prava prikupio je snagu sa 'Black Panther'²⁸ pokretom koji se strukturirao oko borbe za vlast i ravnopravnost. U središtu njihovih motiva bile su vokalne poruke koje su se isporučivale kroz pjesme, koje su pomogle generisati hip hop kulturu i prve repere. Rani reperi naglašavali su jednakost afroamerikanaca u američkom društvu i bratstvo između svim manjina. Bratstvo je pružilo snažan osjećaj porodice; osjećaj koji će kasnije postati temelj modernih američkih bandi.²⁹ Dok je pokret za afroamerička prava gledao hip hop kao alat za pomoć u uspostavljanju ravnopravnosti u američkom društvu, bande su koristile i iskorištavale hip hop kao alat za povećanje svoje populacije. U periodu velikog siromaštva unutar afroameričkih zajednica koje su živjele u gradovima SAD-a, pripadnost bandi oslikavala je i pružala osjećaj identiteta za mlade.

²⁷ (Franklin 2007)

²⁸ Stranka Crnih pantera - je organizacija koja se borila za prava crnaca u SAD-u, a koja su prije zastupali i Martin Luther King i Malcolm X. Osnovana je 1966. godine u Oaklandu. Primarni motiv za osnivanje ovakvog pokreta je suprotavljanje rasnoj segregaciji.

²⁹ (Hughey 2008).

Siromaštvo, nestašica i nemogućnost djelovanja u sistemu koji ne pruža jednake prilike, uslovi su u kojim je nastala hip hop kultura. Jednostavnost reperskih poruka pružala je bandama savršen alat za utjecaj na američku mladež. Sredinom 1980-ih, Sjedinjene Američke Države su zabilježile porast populacije bandi za 6%; isto razdoblje koje se smatralo godinama popularnosti hip hopa.

Hip hop: Formiranje rep grupa i kasnije, bandi

Kultura hip hopa nastala je u New Yorku 1970-ih na osnovu DJinga, koji je kasnije, vremenom praćen repanjem. Grupe širom grada formirale su se i bile su zasnovane na gradskim četvrtima, te bi putovale u borbe, tzv. betlove protiv suparničkih, rivalnih ekipa, na organizovano mjesto gdje bi DJ svirao, a dva repera bi repali jedni protiv drugog. Prvobitne rap borbe stvorile su početna rivalstva u New Yorku, koja su postepeno napredovala od prijateljskih borbi u susjedstvu do borbi za teritorij. Borba za prevlast se vremenom, porastom korupcije, počela pretvariti u nasilnu borbu, gdje je rep postepeno obuhvatao sve manji i manji dio borbi. Sukobi su vremenom eskalirali od fizičke sile do malokalibarskog ratovanja. Etnička pripadnost postala je ključni faktor u odabiru bande kojoj su mladi pripadali. Do 1980-ih, New York City je bio epicentar za grupno nasilje i nasilje bandi. Uspostavljanje konkurentskih hip hop grupa diljem New Yorka mnogi smatraju teorijom za osnivanje prvih modernih bandi u Sjedinjenim Državama.³⁰

Obrazac konkurencije i borbi u New Yorku brzo se proširio u velike gradove širom zemlje; od Chicaga do Los Angelesa, gradovi su brzo bili obuzeti novom kulturom hip hopa. Rap borbe između grupa u Chicagu i Los Angelesu počele su imati sve manju ulogu, jer su te grupe pretežno preferirale nasilje.³¹ Umjesto toga, svaka grupa koristila je rep kao aktivnost za internu zabavu. Krivična djela nasilja u Chicagu i Los Angelesu stvorila su vrhunske bande u svakom gradu. Četvrti više nisu bile osnova kojoj grupi bi se mladi pridružili. Grupe najvišeg ranga u svakom gradu bile su najtraženije, te su stoga mogle razviti mjere i uslove za prihvaćanje u iste.

U Los Angelesu, Crips je postao elitna grupa. 1969. godine. Stanley Williams i Raymond Washington uočili su potrebu za ujedinjenom grupom koja bi prihvatila brobu za afroamerička prava i ponudila zaštitu od drugih bandi. 'The Crips' je bila njihova kreacija. Crips su se brzo

³⁰ (Ralph 2009)

³¹ (Grant 2002)

pretvorili u jednu od vodećih bandi u Los Angelesu i kasnije u cijeloj Americi. 'The Crips' su modelirani po idealima pokreta Black Panther o afroameričkim pravima i postizanju tih prava, čak i ako je potrebno, nasiljem. Za razliku od 'The Black Panther' pokreta, 'The Crips' su se bavili zločinom 'na crno' u nastojanju da postanu elitna banda Los Angelesa. Njihovo masovno nasilje i unutrašnji sukob stvorili su pojačanu etničku napetost u Los Angelesu što je kasnije pomoglo poticanju stvaranja njihove rivalske bande, 'The Bloods'. 'The Bloods' su formirani prvenstveno kao alternativa mladima da se pridruže, ukoliko pridruživanje Cripsima nije bila održiva opcija. Pripadnici obje bande su bili uključeni u intenzivne ratove, započete 1970-ih kao nasilno gradsko rivalstvo, a kasnije u 1980-im su se razvili kao konkurencija za zaštitu teritorije i droge. Mentalitet života na ulici vidio je pomak ka fokusu na kapital, a ova ideologija će se kasnije oslikati u hip hop kulturi i pružiti joj novu strukturu, gdje će reperi otvoreno progovoriti u društvenom stanju u gradskim četvrtima, koje su zapuštene, te o mladima bez vidljive budućnosti osim one na ulici, o sistemu opresije koji nimalo nije potpomagao razvoju cijelog jednog dijela američkih gradova i njihove populacije, te o uslovima života i kasnije pronalasku i spašavanju u samoj hip hop kulturi.

Ulicama Los Angelesa, uvođenje prodaje kokaina i crack-kokaina donijelo je značajnu zaradu. Ovi profiti dodatno su zagrijali rivalstvo između pomenutih bandi i rivalstva protiv konkurentskih bandi širom Sjedinjenih Država. Tako je nastao model tzv. života na ulici; gangbang³², koji podrazumjeva zaštitu svog teritorija i uživanje u profitu od prodaje nezakonitih droga. Ovaj stil života je bio nasilnog karaktera, a zarađeni profit počeo se dijeliti na brojne članove bande. Život na ulici izgubio je unosnu privlačnost zbog povećane podjele u zaradama, a bande su bile prisiljene tražiti druge metode kako bi povećale svoj prihtjev novca. Vremenom, traženje korijena i uzroka za rano stvaranje bandi dovelo je do hip hopa. Hip Hop kultura utjelovljavala je DJ-eve i rap; oba elementa su postavljena i povezana sa nastankom i trgovinom droge u porastu. Pojedinci s ulice i bande, vremenom su počeli poistovjećivati Hip Hop način života kao način zarade i povezanosti sa kriminalom.

3.3 Hip hop - pojava u pop kulturi

U Kaliforniji, N.W.A. i Death Row Records, velike diskografske kuće imaju snažne veze sa pripadnošću Blodsima, te su ujedino bili prvi koji su primijenili svoje znanje o ulicama,

³² uključiti se u nasilnu aktivnost kao član bande (= grupa ljudi koji zajedno provode vrijeme i često se bore protiv drugih grupa): Cambridge Dictionary

u rep koji se plasirao u pop kulturu. N.W.A.³³ je na scenu izišao 1988. godine sa svojim debitantskim albumom, 'Straight Outta Compton'. Album je bio proslavljen sa pjesmama, "Fuck tha Police", "Straight Outta Compton" i "Gangsta Gangsta." 'Straight Outta Compton' naglasio je visoku stopu smrtnosti afroamerikanaca u Los Angelesu stvorenu ratovima između bandi, a "Fuck tha Police" je istaknuo borbu afroamerikanaca sa sprovođenjem zakona, tj sa izvršnom vlasti i policijom u SAD-u. "Gangsta Gangsta" predstavljala je sredstva kojima omladina zarađuje svoj novac i ostaje zaštićena; prodajom crack-kokaina i pridruživanjem bandi. "Gangsta Gangsta" je produciran i kao singl za 'Straight Outta Compton'. Pjesma je dosegla masovnu publiku i pomogla N.W.A. da se pojave i isplove kao dominantne ličnosti u pop kulturi. Album je kasnije dosegao 37. mjesto na Billboardu 1989. godine, a "Gangsta Gangsta" je dostigla 2. mjesto na Billboard Rap Charts listi (Billboard Charts). Album je mainstream Americi pružio uvid u američko novo doba, doba bandi i doba hip hop kulture.

Nakon uspjeha rap grupe N.W.A., Death Row Records počeo je producirati i raditi sa drugim umjetnicima i reperima; 2pac i Dr.Dre, a kasnije i Snoop Dogg. Death Row Records bio je poznat po nasilju nad suparnicima i vezama sa 'The Bloodsima' iz LA. Ovi rani reperi doživeli su dramatičan uspjeh, naročito 2pac, koji će postati drugi najprodavaniji rep umjetnik svih vremena. Širom zemlje, u New Yorku, slične uspjehe postigli su reperi kolektiva Wu Tang Clan i reper Notorious B.I.G. Uprkos novom, tek pronađenom hip hop načinu života, ovi reperi bili su suočeni sa poteškoćama u napuštanju života sa ulice.

Između 2paca i Biggija (Notorious B.I.G.a) rođeno je rivalstvo, koje je ujedino bilo i rivalstvo između zapadne obale i istoka, tj istočne obale, dok se svaki od repera borio za poštovanje. Suparništvo Zapadna obala - Istočna obala, započeto između 2paca i Biggija nastalo je prvenstveno dezinformacijama nakon prvog pucanja na 2paca 1994. godine. 2pac je pucan pet puta u Quad Records Studios na Manhattanu dok se pokušavao sastati s Biggijem i njegovom ekipom, a kasnije je hospitaliziran i vratio se spreman za osvetu. Nakon pucnjave, 2pac je optužio Biggija da je odgovoran za postavljanje i organizaciju iste. Biggie je, međutim, negirao bilo kakvu umiješanost. Tada je uspostavljeno intenzivno rivalstvo između 2paca i Biggiea. Suparništvo je izazvalo napetosti u cijeloj zemlji, pojačavši privlačnost hip hop kulture i rap muzike.

Kako se prvobitno rivalstvo između 2paca i Biggija zagrijalo, tako su se pojavili i njihovi albumi i pjesme. 1994. godine Biggieev debitantski album 'Ready to Die' dosegao je 2. mjesto na

³³ (skraćena od Niggaz Wit Attitudes) bio je američki hip hop sastav osnovan 1986. godine u Comptonu, Kaliforniji, Sjedinjenim Američkim Državama. Osnovao ga je Eazy-E. Sastav se smatra osnivačima gangsta rapa, pod žanra hip hopa.

Billboardovoj ljestivici. Singlovi koji su proizvedeni sa 'Ready to Die' albuma uključuju "Juicy", "Big Poppa" i "One More Chance". 1995. godine, četvrti studijski album 2paca, 'Me Against The World', zauzeo je prvo mjesto na Billboardovoj ljestivi. 1996. godine njegov peti studijski album 'All Eyez On Me' također je zauzeo prvu poziciju na Billboardu. Njihove diskografske kuće, Death Row i Bad Boy Entertainment, vidjeli su ogromne zarade, a uspjeh hip hop kulture je nastavio svoj put u mainstream pop kulturu današnjice.

Reperi koji su bili u borbi u uličnom životu, postali su bogate pop zvijezde, sa slavom su počeli kupovati skupi nakit, odjeću i još ljepše automobile. 2pac i zloglasni B.I.G. nastavili su svoje ljuto rivalstvo. Suparništvo je i dalje raslo, a zaključeno je s 2pacom koji je upucan 1996. u Las Vegasu, nakon čega je umro. Biggie bi sličnu sudbinu podijelio 1997. godine kasnije, promovirajući svoj drugi album, 'Life After Death', u Kaliforniji. Suparništvo je pojačalo akreditivne hip hopa, a tzv gansger rep³⁴ stekao je poštovanje i bogatstvo širom zemlje. Međutim, bogati reperi zarađivali su mnogo drugačije nego što su to prikazali njihovi stihovi. Popularne teme žanra 'Gangsta Rap' uključuju krađu, nasilje, bandiranje i prije svega reference na trgovinu drogom³⁵. Iako su reperi možda imali historiju sa tim radnjama, osnovane diskografske kuće poput Bad Boy Entertainment imaju stroga pravila koja zabranjuju njihovim umjetnicima da se bave nelegalnim aktivnostima. Primjer se može vidjeti s reperom Christopherom Wallaceom (The Notorious B.I.G.) kada je potpisao sa Bad Boy Entertainment. Repersi poput Wallacea imaju tekstove koji govore o životu na ulici, ali ne sudjeluju u tim aktivnostima nakon što potpišu multimilionerske ugovore sa izdavačkim kućama.

3.4 Kultura sa vizijom i glasom

Hip hop je danas globalna kultura i fenomen koji je zahvatio cijeli svijet. Na pitanje da li je hip hop samo muzika, da li su to plesni koraci koji prkose gravitaciji, da li su to zgrade iscrtane sa ilustracijama i muralima odgovor je sve navedeno - i više. Hip hop kultura je spojila, prevazišla i postala sredstvo za iskreno viđenje, oslikavanje, slavljenje, doživljavanje, razumijevanje, suočavanje i komentiranje života i svijeta. Drugim riječima, hip hop je način života i kulture.

³⁴ Hip Hop muzika s tekstovima koji eksplicitno prikazuju nasilje i upotrebu droga iz američkog života bandi iz grada.

³⁵ (Riley 2005).

Hip hop kultura rođena je u Bronxu, u New York, početkom 1970-ih. Ekonomsko okruženje koje je kataliziralo njen razvoj odražavalo je negativne efekte postindustrijskog društva i ekonomije koja se brzo mijenjala. Zajednice gradova bile su razorene ekonomijom i preusmjeravanjem sa domaće proizvodnje, a istovremeno, socijalno i rasno okruženje u kojem se hip hop razvijao bilo je sistemski ograničeno.

3.5 Elemen hip hop kulture

DJ-ing je namjerna i tehnička manipulacija gramofonom, koja ga u konačnici pretvara iz jednostavne muzičke platforme u cjeloviti muzički instrument s vlastitim arsenalom zvukova, poput 'scratching'³⁶ and turntabling³⁷, zatim vremenski izmijenjenih tonova, zvučnih rezova i samplinga.

DJ-evi su duša iza ritma hip hop kulture, a strastveno znanje o muzici i tehnička stručnost čine DJ-eve jednim od stubova hip-hop kulture.

Prije uspona hip hopa, osnovna uloga DJ-a bila je relativno jednostavna - vrtjeti ploče na zabavi, u klubu ili na radiju. DJ Kool Herc primjetio je da je energija na plesnom podiju rasla u instrumentalnim sekcije u mnogim pop, ritam i blues pjesmama koje ističu udaraljka i jak, snažan ritam. Herc je eksperimentirao s metodama za proširenje ovih dionica svirajući istu ploču na oba gramofona, tehniku koju je usavršio kolega pionir DJ Grandmaster Flash. Od početka su hip hop DJ-evi bili ključni u usmjeravanju mladenačke energije iz nevolje u kreativnu zabavu.

Legendarni DJ i svestrani hip hop umjetnik Afrika Bambaataa poznat je po stvaranju setova koji se kreću od teme Pink Panthera do Kraftwerka do govora Malcolma X i Martina Luthera Kinga mlađeg, uz filozofiju povezivanja prošlosti sa muzikom.

³⁶ Scratching je DJ tehnika pomicanja vinilne ploče naprijed-nazad na gramofonu kako bi se proizveli udarni ili ritmični zvukovi. Crossfader na DJ mikseru može se koristiti za istovremeni prelaz između dvije ploče. Iako je ova tehnika najviše povezana sa hip hop muzikom, gdje se pojavila sredinom 1970-ih, od 1990-ih se koristi u nekim stilovima rap rocka, rap metala i nu metala. U hip hop kulturi scratching je jedno od mjerila DJ-evih vještina.

³⁷ Turntabling kao moderna umjetnička forma i muzička praksa vuče korijene iz afroameričkog naroda i hip hop kulture kasnih 1970-ih. Turntablizam je umjetnost manipulacije zvukovima i stvaranja nove muzike, zvučnih efekata, mikseva i drugih kreativnih zvukova i ritmova, obično korištenjem dva ili više gramofona i DJ mikserom opremljenim cross fader-om.

B-boying se odnosi na kinestetičke ili tjelesne reakcije na izolirane "break" ritmove na vinilnim pločama. B-boying - breaking je plesna umjetnost hip hop kulture. Ne bi trebalo zanemariti ili potcijeniti vezu između vrlo perkusivnih ili beat-orijentisanih segmenata u hip hop muzici i snazi bubnja u afričkim i afroameričkim kulturama. Hip hop muzika sadrži i odražava snagu u plesu i muzici.

Richard Colón imao je samo 10 godina kada ga je rođak odveo u školskom dvorištu 1976. "Ah, bio sam oduševljen", kaže u knjizi o historiji hip hopa Jeff Changa, 'Can't Stop Won't Stop'. "Upravo sam vidio kako se sva ova djeca zabavljaju ... i prvi put sam gledao ples uz muziku koja se puštala ... Odmah sam postao dio toga." U ranoj tinejdžerskoj dobi, dječak je postao hip hop kulture a sada, danas je ovjekovječen kao "Crazy Legs" plesač, bboy i pionir plesne revolucije koja još uvijek vlada svijetom.

Kako se hip hop kultura uzdizala s ulica Bronxa, bboying se izdizao iz samog betona. Rani plesači, poput Crazy Legs i njegovog Rock Steady Crewa stekli su svoje vještine na tom tvrdom terenu, diveći se međusobnim posjekotinama, modricama i ožiljcima koji su bili u skladu sa hip hop etikom improvizacije – stvaranja kroz improvizaciju.

Neki od historičara često vežu bboying sa kapoeirom, plesom borilačkih vještina koji vuče korijene iz Angole i Brazila i koji pokazuje akrobacije, gracioznost i moć, zatim sa Charlestonom, te Lindy hopom (plesom popularizovanom u 1920-im). Bitno je pomenuti i jednu od najvećih inspiracija, soul i funk muzike, James Browna.

Bboying je danas međunarodna atrakcija, a kao jedan od hip hop elementa, danas je već izgrađen kao stvaran oblik umjetnosti. Međutim, budući da je instrument kreacije, u bboyingu i plesu - tijelo, kao takav - fizički aspekt hip hop kulture, bboying je i sport. O razvoju elemenata hip hop kulture najbolje možda svjedoči i razvoj bboyinga, koji je pronašao je svoje mjesto na Olimpijskim igrama mladih u Buenos Airesu 2019. godine. Internacionalni olimpijski komitet je u svojoj odluci da olimpijske igre zadrži relevantnim, odlučio u razgovoru sa pionirima ovog plesnog stila, bboying uključiti u Olimpijske igre 2024. godine u Parizu.

MC je verbalni arbitar hip hop kulture. U ranim godinama hip hopa, muzička scena bila je usmjerena na Dj-eve i plesni podij. MC - skraćenica od „master of ceremonies“ - često je bio uvodni performans prije DJ-eva. Sve više i više, MC-ijevi su stekli pravo da koriste svoje veštine kako bi zabavili publiku. Reperi su se pojavili kao donekle posebna grupa jer je

rap stekao komercijalni uspjeh. Oni su bili glasovi i likovi koji su stvarali i prodavali ploče. 1979. godine trio MC-a preslušao je stanku od Chic-ovog "Good Timesa". Rezultat je bio "Rapper's Delight" grupe The Sugarhill Gang, prvi hit repa. Tri godine kasnije, Grandmaster Flash & Furious Five objavio je The Message, funky, ali nepomičan prikaz teških vremena u gradskoj četvrti. Kako su se 1980-ih razvijale, MC-ovi i reperi brzo su se porasli od drugih gusli do velikih pasa, uključujući Rakima, Velikog tatu Kanea, Run DMC-a i Public Enemy-a. Stvorili su persone, hladnije od života likove koji bi mogli biti super glatki ili žilavi. Pohvalili su se svojim stilom i talentima i pobrinuli se za čast DJ-a. MCing i repovanje prešli su sa sporedne prezentacije na glavni događaj kao jedan od bitnih elemenata hip-hopa. Prije nego što su hip hop i rap zavlada u Sjedinjenim Državama, poezija izgovorenih riječi povremeno je ulazila u jazz izvedbe. Historija ovu umjetnost povezuje i sa The Last Poets, grupom iz Harlema, i The Watts Prophetsima iz Los Angelesa. Obje su se pojavile krajem 1960-ih i uparili su političku poeziju sa improvizacijskim džezom.

Graffiti umjetnost je element kulture koji najočitije i najosnovnije prethodi nastanku hip hopa. Zaista, grafiti se mogu pratiti od davnina. Međutim, njegov razvoj u suradnji s ostalim temeljnim elementima hip hopa je upečatljiv. Graffiti su pružali održivu umjetničku platformu za siromašnu omladinu iz urbanih gradova, čija su umjetnička mjesta bila umanjena u većini javnih institucija. Pored toga, sedamdesetih godina došlo je do drastičnog smanjenja muzičkih i umjetničkih programa u javnim školama, kao i sredstava koja su podržavala rekreacijske centre i druge javne platforme za kreativnu produkciju. Mnogi naučnici su hip hop umjetnost grafita nazivali jednim od najmoćnijih signala za osvajanje javnih prostora mladih ljudi, koji su potpuno privatizirani u ovo postmoderno doba. Vandalizam jedne generacije zaista je revolucionarni pokret druge generacije. Graffiti umjetnosti prethodi samoj muzičkoj i plesnoj sceni - pisanje grafita ili jednostavno pisanje kako to sami umjetnici nazivaju, procjetalo je u isto vrijeme kad su muzičke i plesne scene nastavile svoj rast, a na njegov divlji i izvanredni improvizacijski stil utjecala je i nadahnula želja za stvaranjem nečeg novog i svježeg.

Grafiti postoje otkad su ljudi prvi put slikali, urezivali ili urezivali zidove na stijenama. Ali urbana omladina pokrenula je novi korak 1960-ih. 1967. godine, tinejdžer iz Philadelphije po imenu Darryl McCray sprejom je naslikao svoj alias "Cornbread" gdje god je mogao doći do zidove i vozove. 1968. godine, nadobudna umjetnička forma skočila je u New York City.

Imena JULIO 204, TRACY 168 i TAKI 183 postala su poznate znamenitosti ovdje, tamo i sve više posvuda.

Broj i talenat pojačao se sredinom 1970-ih kada se pokrenuo konkurentni nagon hip hop kulture. Dodane ilustracije, boje i stil su doveli do nove veličine, složenosti i upotrebe boje. Graffiti umjetnici su preskakali ograde, šunjali se u tunele podzemne željeznice gdje su vježbali na praznim zidovima i vozovima kao svojim platnima. Kad su se ukazale mogućnosti, svojim su složenim šarenim dizajnom oslikali cijele strane vagona podzemne željeznice, pa čak i cijele vozove. Prilika da vide kako se njihova umjetnost kotrlja podzemnom željeznicom bila je konačna isplata za graffiti umjetnike. "Ako je ovakva umjetnost zločin, neka mi Bog oprost!" napisao je pisac poznat kao LEE iz ekipe Fabulous Five. Prihvatili su identitet odmetnika i priznali da su opasnosti i bili su u misijama da dokažu da nisu samo najmaštovitiji i najtalentovaniji u svom gradu, već i najneustrašiviji.

Nije iznenađujuće što službenici Njujorka nisu bili impresionirani. Policajci su izvršili racije, a istovremeno svijet umjetnosti primjetio je da se nešto novo događa u gradu izvan njihovih gradskih galerija. Pojavile su se izložbe nadahnute grafitima, a neki graffiti umjetnici iskoristili su priliku da svoju strast posvete platnu, a ne granitu i čeliku.

Graffiti umjetnosti je svoje mjesto u kulturi hip hopa zacementirala je početkom 1980-ih. Rani reperi koristili su graffite na naslovnicama svojih albuma. Dva filma - Ratovi stilova i Divlji stil - debitirali su u isto vrijeme. Filmovi su dokazali da je slična gladna, nadahnuti kreativnost prostrujala kroz pisanje, kao i muzičku i plesnu scenu hip hopa.

Danas se stilovi stvaranja pod utjecajem grafita pojavljuju širom svijeta u grafičkom dizajnu, modi i uličnoj umjetnosti. Odmetnici poput Banksyja još uvijek slikaju probleme. Ali vizija, strast i humor koje najbolji od ovih pisaca pokazuju - zakoniti ili ne - daju ljudima priliku da na novi način vide svijet svakodnevnog rada. Čini se da kažu da ako obratimo pažnju, ljepotu, značenje i umjetnost možemo pronaći najviše gdje god pogledamo.

3.6 Peti element hip hop kulture

Velik dio optimizma Pokreta za građanska prava šezdesetih izbljedio je. Sedamdesete su bile težak period u Bronxu i ostalim gradskim područjima sa niskim primanjima. New York

je bio slomljen. Gradske vlasti su rezale osnovne usluge, finansiranje škola, programe umjetničkog obrazovanja i obuku za posao. Droga i kriminal koji uništavaju život progonili su ulice.

Uprkos svemu tome, međutim, energija urbane omladine odbila je da se isključi. Mladi ljudi, mnogi od njih tinejdžeri, stvorili su nove načine ispoljavanja kreativnosti. Eksperimentirali su s novim stilovima poezije i vizuelnom umjetnošću koji su otkrivali njihova razmišljanja i osjećaje. Na kraju, elementi spojeni u kulturu, počeli su se držati imena: hip hop.

Hip hop peti element znanja - podučava hip hop zajednicu o svom identitetu i načinima da taj identitet izrazi. Pridaje veliku važnost polaganju uloga u vlastitom obrazovanju. "Znanje odakle dolazite pomaže vam da vam pokažem kuda idete", piše legendarni MC KRS-One. "Jednom kada znate odakle dolazite, onda znate šta naučiti." (Inače, „KRS“ je skraćena od „Znanje vlada najviše³⁸“.)

Hip hop kultura vjeruje da ljudi mogu preuzeti kontrolu nad svojim životom kroz samospoznaju i samoizražavanje. Znanje utiče na stil i tehniku i povezuje svoje umjetnike, te angažira svijet kroz historiju, vrijednosti i ideje hip hopa, a dodaje i intelektualni mišić koji podržava i informiše muziku, kreaciju, poeziju i umjetnost. Što je najvažnije, omogućava zajedničko iskustvo protiv nesigurnog svijeta.

Afrika Bambaataa je zaslužan što je ovaj koncept znanja pretočen u riječ i djelo. Bambaataa je pionirski DJ i MC iz Bronxa. Znanje je ljepilo koje drži umjetničke elemente u kontekstu hip hopa: upravo ono pokazuje zašto je bitno za mlade da budu svjesti istraživači svoje historije.

3.7 Hip hop kultura predstavlja konglomerat društvene svijesti – ali i mainstream komodifikacije, ali je i kameleonska umjetnička forma koja se prilagođava svakom okruženju sa kojim se susreće, spasitelj i komunitarni mobilizator rođen iz obespravljenog pokreta mladih u postindustrijskom urbanom, košmarnom, američkom zanemarenom 'gettu'. Hip hop muzika, poput džeza, je improvizacijski oblik umjetnosti koji vuče iz duge historije obespravljenih ljudi koji stvaraju nove oblike umjetnosti. Patnja afroameričkog naroda je izrodila improvizacijski estetiku hip hop kulture. Zanimljivo za hip hop kulturu je međutim, kako svaka lokalna

³⁸ Eng. – Knowlegde Rules Supreme
58

zajednica prisvoji improvizacijske hip hop forme kako bi odgovarala njihovim specifičnim kulturnim i historijskim kontekstima, a ti konteksti, opet, oblikuju, utječu i daju određen odgovor trenutnom društvu u kojem se razvija hip hop kultura.

Kultura i njena važnost u društvu su teme koje zaslužuju puno više prostora u svakodnevnom životu. Hip hop kultura i umjetnost u jednu ruku predstavljaju kanale upoznavanja mladih sa društvom te proces njihovog asimiliranja i razumjevanja svijeta oko njih. Progresivna razmišljanja, otvoreni razgovori i sloboda stvaranja nisu uvijek bili dostupni, a razvoj današnjeg društva nas često zavara pričama o jednakosti, te moramo biti svjesni koliko je razvoja u ljudskom društvu i svijesti prošlo kroz našu historiju.

U martu 2016. godine, Nacionalni muzej građanskih prava otvorio je kontroverznu izložbu pod nazivom Kin Killin 'Kin'³⁹. Umjetnik James Pate stvorio je slike koje uspoređuju nasilje 'Black on black'⁴⁰ sa historijom terorizma od strane Ku Klux Klana. Grafički prikaz prikazuje kako se mladi Afroamerikanci međusobno ubijaju noseći Klanove regalije. U seriju su uključene i vizualne reference na epizode u Pokretu za građanska prava i Hip hop kulturu. Sa statistikom mladih afroamerikana kao žrtava ubistava u porastu, hip hop muzika postala je jedan od vodećih oblika pripovijedanja. Hip hop umjetnici od 1980-ih prenose priče o urbanom nasilju iz nekoliko različitih perspektiva.

1996. godine, u Queensu, reper Nas objavio je nezaboravni " I Gave You Power", gdje je govorio iz animirane perspektive pištolja. Nasova frustracija koju osjeća kao oružje osjeti se u tekstovima, „Stisnuo je jače, nisam se pomaknuo, bolestan od krvi, bolestan od nasilnika, bolestan od gnjeva zbog zlovolje sljedećeg čovjeka.“⁴¹ Nas prikazuje paradoksalno postojanje oružja, "Moja kreacija je bila da crnci ubijaju crnce." Nas zauzima stav ne dopuštajući da se pištolj (on - sam) koristi u tu svrhu.

Hip hop muzika zauzela je i politički stav, npr. u pjesmi Public Enemy-a iz 1989. godine "Fight the Power". Generacija afroamerikanaca nakon Pokreta za građanska prava šezdesetih i sedamdesetih, nisu doživljavala univerzalnu jednakost, jer je rasizam i segregacija bila prisutna na suptilnije načine. Cilj Public Enemyja u "Fight the Power" bio je prenijeti kontinuiranu napetost u savremenoj Americi i pomoći masama da vide rasnu netrpeljivost, nasilje i policijsku brutalnost iz perspektive onih koji su bili marginalizirani ili potlačeni. Afroamerikanci su

³⁹ Kin Killin' Kin – rod ubija rod

⁴⁰ Kao rasni opisni instrument boja 'black' u ovom slučaju označava nasilje afroamerikanaca nad svojim ljudima - afroamerikancima

⁴¹ Nas, "Dao sam ti moć", s albuma 'It Was Written.' 2. jula 1996. Columbia Records.

osiromašeni i prisiljeni da žive u niskoeconomičkim područjima u kojima se često događalo nasilje.

Poznata umjetnica i glumica Queen Latifah također je u svom provokativnom singlu "U.N.I.T.Y." u prvi plan stavila nasilje i nasilje nad ženama. Latifah je ilustrirala žene, poput zajednica koje pate kao rezultat frustriranih muškaraca koji su se okrenuli nasilju zbog svog socijalnog stanja i nejednakosti koju su svakodnevno trpjeli.

Bilo je i nekoliko uzbudljivih i inspirativnih počasti za zaustavljanje nasilja crnaca. KRS - One je napravio pjesmu nalik na hip hop vezriju "We are the world"⁴², pod nazivom "Self Destruction". Pjesma je okupila hip hop elitu, uključujući MC Lyte, Public Enemy, Doug E. Fresh i Heavy D. Pozvala je zajednice širom nacije da se ujedine jedna s drugom. Kool G. Rap također je stvorio saveze s glavnim umjetnicima u motivirajućem "Erase Racism", gdje je sanjao o danu kada su svi daltonisti; također se zalagao za obrazovanje i solidarnost "Tinta je crna, stranica je bijela, zajedno možemo naučiti čitati i pisati."⁴³

Kultura hip hopa dugo je povezana sa nasiljem i stereotipima. Hip hop muzika i eksponat Kin Killin 'Kin u Nacionalnom muzeju za građanska prava pružaju priče o svakodnevnom životu na koje su, nažalost, prisiljeni milioni ljudi. Gledajući umjetnička djela i slušajući tekst, možemo zaključiti da su rasizam i nasilje povezani i da ih treba riješiti. Shvatiti korijene rasnog nasilja i krenuti ka pomirenju možda je najveći izazov i u današnjem SAD-u.

U posljednjem desetljeću, hip hop muzika slijedila je put komercijalizacije koja je 1970-ih uništila afroameričke radio stanice. Dok su prije komercijalizacije afroamerički vlasnici, programeri i DJ-evi imali slobodu da koriste svoje stanice za posluživanje specifičnih potreba svojih slušatelja - novoameričke afričkoameričke zajednice. Bili su u stanju promovirati lokalne umjetnike i događaje te se baviti vijestima i društvenim problemima kao članovi iste zajednice iz koje su crpili svoju publiku. Ali, kako su korporacije u vlasništvu poslovnih ljudi izvan te zajednice konsolidirale vlast kupovinom lokalnih stanica, afroameričke radio stanice bile su prisiljene na tržište prepuno ekonomski moćnijih stanica čiji su vlasnici uglavnom pripadnici gornje klase.

⁴² "Mi smo svijet" dobrotvorni je singl koji je prvobitno snimila supergrupa SAD za Afriku 1985. Napisali su ga Michael Jackson i Lionel Richie, a producirali Quincy Jones i Michael Omartian za album We Are the World s prodajom većom od 20 miliona primjeraka, osmi je najprodavaniji fizički singl svih vremena.

⁴³ Kool G. Rap, "Izbriši rasizam", s albuma Wanted: Dead or Alive. 14. novembra 1990. Cold Chilin', Warner Bros.

Slično tome, "otkrićem" hip hop izvođača u korporativnim diskografskim kućama, ukradena je rap muzika iz njene zajednice, prepakivana od strane novca i usmerena na novac, čiji je cilj stvoriti širu privlačnost brisanjem historijske funkcije hip hopa, te je prodati nazad 'na ulice' kroz marketinške plohe poput muzičkih spotova i Top-40 ljestvica. U 1980-im hip hop je postao posao, a rap muzika dragocjena roba. Međutim, prema novinaru Christopher John Farleyu, komodifikacija repa ga je takođe napravila oblikom otpora..

Iako nisu nove teme, mnogi aspekti repa koji su političari istaknuli kao "prigovor" - nasilje, mizoginija i homofobija u tekstovima i životnim stilovima nekih repera - mogu se smatrati funkcijom repove komodifikacije i trivijalnosti. Komodifikacija repa omogućila je velikim diskografskim kućama i platinaskim listama brisanje historijskog, društvenog i ekonomskog konteksta, iz kojeg je rap izašao - iz javne svijesti. Prema Daveyju D, "posao muzike je bastapizirao rap." Iz korijena, otpora protiv ropstva do njegove povezanosti sa reggae pokretom na Jamajci, do pojave repera kao modernih griota, rep je tradicionalno bio muzika potčinjene afroameričke radničke klasa. Iako je danas važno slaviti hip hop kulturu koja uključuje ogromno raznolike etničke i ekonomske grupe, podjednako je važno prepoznati i sačuvati funkciju koju je rep koristio u svojoj izvornoj zajednici. Da bismo razumjeli teme i oblike rep muzike, važno je pratiti historiju afroamerikanaca od njihovih početaka u zapadnoj Africi, do njihovog porobljavanja kroz ranu historiju Sjedinjenih Država, pa sve do njihove borbe protiv rasnih predrasuda i segregacije nakon emancipacije, do kontinuiranih bitaka protiv de facto ekonomske segregacije i preispitivanja kulturnog identiteta mnogih danasaAfroamerikanaca.

Ako se rap muzika čini prekomjerno nasilnom u usporedbi sa rock-country-om ili popularnim rockom, to je zato što rep proizlazi iz kulture koja je viđena u borbi protiv političkog, društvenog i ekonomskog ugnjetavanja. Za mnoge, život bandi odraz je svakodnevnog života u rasno i ekonomski stratificiranim getima i gradskim projektima. Nasilje ispoljeno u repu nije afektivno sredstvo koje prijeti da nanese štetu američkoj mladosti; radije, to je ishod već postojećeg problema mladih, čiji su pogrešni stavovi oblikovani iskustvom dubokih ekonomskih nejednakosti podijeljenih uglavnom na rasnoj osnovi.

Nihilistički pristup nasilju i kriminalnim aktivnostima zbog kojih se rap često kritizira, neki umjetnici brane kao razumljiv rezultat nejednakosti s kojima se suočavaju afroameričke zajednice, a iz kojih je rep nastao i ostaje ukorijenjen. Najnoviji popis u Americi objavio je da su afroamerički mladi ljudi najvjerovatnija grupa u državi koja živi u siromašnim

domaćinstvima i četvrtima, te da su nezaposleni, da se žrtve ubistava ili AIDS-a ili da provedu vrijeme u zatvoru u nekom trenutku svog životnog vijeka.

Uz to, neki reperi brane prisustvo nasilja u svojim tekstovima kao manifestaciju američke historije i kulture. Novinar Michael Saunders piše: "nasilje i mizoginija i požudni materijalizam koji karakteriziraju neke rep pjesme duboko su američki koliko i country muzika. Činjenica je da je ova zemlja bila zaljubljena u razbojnike i zločin i nasilje mnogo prije hip hop kulture." Zaista, afroameričko iskustvo oblikovano je nasljeđima ropstva, segregacije i ekonomskog i političkog pokoravanja, a obilježeno je institucijama i incidentima nasilja. Veći dio nasilja i nihilizma u rap muzici je nasljeđe mržnje s kojom su se manjine suočile u Sjedinjenim Državama. Nadalje, ovi reperi tvrde da hip hop kultura nije nasilna, već da je američku historija karakterizirana osvajanjem, pobunom i krvoprolićem. Reper Ice Cube ukazuje na licemjerje političara koji koriste kampanje za bombardiranje da bi ubijali na svjetskom nivou, optužujući hip hop za nasilje u američkoj kulturi.

Političari i grupe koje traže jednostavna rješenja američke borbe sa nasiljem mladih pokušali su okriviti rap muziku i hop hop kulturu za desenzibiliziranje tinejdžera na učinke oružja, droge i bande i poticanje na nasilne incidente, poput nedavnih pucnjava širom SAD-a. Pokušali su predstaviti "nepobitne" aspekte nekih pjesama kao univerzalni aspekt rap žanra.

Nasilje u repu i u drugim oblicima samoizražavanja je manifest osećaja beznađa i nezadovoljstva u američkoj radničkoj klasi, posebno manjinskim zajednicama radničke klase. Ukazujući na rep kao uzrok nasilja, političari pokušavaju izbrisati iz svijesti svojih birača historiju tlačenja koja je rodila hip hop kulturu.

Da bi se istinski promijenila nagađajuća prisutnost nasilja u američkom društvu, što je simptom simptoma koji se nazire u filmovima, televiziji i muzici, preostali problemi siromaštva i predrasuda u američkim gradovima moraju se agresivno rješavati. Razlike u ekonomskoj i političkoj moći, a ne hip hop muzika, stvaraju nasilje u američkom društvu. Rezanje programa koji pružaju socijalne usluge kako bi se ublažile nejednake mogućnosti za posao, resurse i socijalnu mobilnost samo će poslužiti pogoršavanju problema.

Umjesto toga, oni koji zaista žele obustaviti probleme koje neki reperi izražavaju u svojim stihovima i načinima života, moraju se usredotočiti na pružanje usluga i mogućnosti koje će se boriti protiv osjećaja nihilizma u mnogim američkim zajednicama danas. Socijalne usluge moraju biti podržane, proširene i reorganizirane kako bi djelotvornije upravljali programima za one koji su ekonomski i politički ugroženi. Neophodno je riješiti osnovne

potrebe gradske radničke klase - pristupačno stanovanje, zdravstvenu zaštitu i hranu - prije nego što može biti pokušaja uklanjanja nasilja u američkim gradovima.

Konačno, da bi se spriječilo nasilje i kriminal prije nego što ono počne, savezno, državno i lokalno financiranje treba preusmjeriti iz policijskih i zatvorskih sistema u javne programe obrazovanja i mladih. Mladi ne mogu imati nade ako nemaju pristup korisnom, relevantnom obrazovanju koje im može pružiti priliku da odaberu put svoje budućnosti.

4. Mediji i hip hop kultura

4.1 Mediji i hip hop kultura u BIH

Novi mediji omogućavaju novim kulturama da transformišu društvo. Sad se taj proces ubrzao do te mjere da je svakodnevno vidljiv, većina ljudi razumije da novi komunikacijski mediji znače novi načina života. Zaista, sada je moguće vidjeti kako se stvaraju novi načini komunikacije i distribucije simbola i kako su isti, omogućili kroz historiju ljudima da promijene postojeće kulturne prakse i kroz te promjene promjene i način na koji se ljudi socijaliziraju, i u koncu da transformišu društva.

U 21. stoljeću smo svjesti da je razvoj tehnologija, doveo do globalizacije kulture kroz medije.

Hip hop je trijumfalno izašao iz podzemlja kako bi zauzeo svoje mjesto u glavnim tokovima popularne kulture. Jasno je da se sveprisutni utjecaj hip hopa širi na televiziju, film, oglašavanje, modu, printane medije i sam jezik. Iako je trebalo gotovo dvadeset godina da dostigne ovaj nivo masovne izloženosti, pokret sada stoji kao multimilionska industrija i dominantna kulturna sila koja nastavlja da raste. Hip hop se ne može smatrati samostalnim entitetom; on se mora objasniti u širem kontekstu – u kontekstu njegovog stvaranja – tj u kontekstu kreacije, zatim u kontekstu stvaranje reakcije, te u odnosu te reakcije sa postojećim konvencijama u društvu.

Kao što je rekao McQuail „institucija masovnih medija zaseban je skup aktivnosti (slanje i primanje poruka), koje provode osobe koje zauzimaju određene uloge (regulatori, producenti, distributeri, članovi publike), u skladu s određenim pravilima i razumijevanjem (zakoni, profesionalni kodeksi i prakse, očekivanja publike i navike) “. Stoga je ključna aktivnost masovnih medija proizvodnja i distribucija znanja. Direktno proizvod medija nije samo znanje već poruke s potencijalom za poruke koje stvaraju znanje. Ovo znanje, opet, omogućava ljudima da oblikuju svoju percepciju svijeta. Uz to, većina se ljudi slaže da mediji utječu na kulturu i

složeni sistem vjerovanja, ideala, mišljenja i ideologija koji čine njegove vrijednosti, a neslaganje se širi široko i duboko oko stepena utjecaja kojeg mediji vrše na društvo. Ovo shvaćanje uloge medija u oblikovanju kulturnih vrijednosti presudno je za razumijevanje interakcije između hip hopa i medija. Bez ove industrije ne bi bilo hip hopa kakvog poznajemo - ostao bi u podzemlju. Međutim, kao dio popularne kulture podložan je novčanom, ideološkom i kulturnom iskorištavanju putem medija. Hip hop se filtrira kroz korporativni sistem i, prema tome, tržišne snage igraju odlučujuću ulogu u oblikovanju i širenju same poruke. S druge strane, hip hoperi smatraju medije medijem za svoje poruke i brige, kao platformu za poticanje rasprave o unutrašnjim getima, deindustrijalizaciji, javnom školskom sistemu, porodičnoj strukturi, siromaštvu, tinejdžerskoj trudnoći, AIDS-u, crack kokainu ili alkoholizam. Zbog toga je medijima potreban hip hop, a hip hopu mediji.

Posljednjih godina u medijima je kontroverza oko rap muzike bila u prvom planu. Međutim, iako kritičari brzo ukazuju na nasilne stihove nekih repera, propuštaju poentu poruke liričke umjetnosti hip hop kulture. Rap se, kao i drugi oblici muzike, ne može razumjeti ako se ne proučava bez okvira historijskog i društvenog konteksta. Današnja rap muzika odražava njegovo porijeklo u hip hop kulturi mladih, urbanih, afroamerikanaca iz radničke klase, njezine korijene u afričkoj usmenoj tradiciji, njegovu funkciju kao glas inače nedovoljno zastupljene grupe i kako je njena popularnost rasla., njegovu komercijalizaciju i prisvajanje od strane muzičke industrije.

Najvećim dijelom hip hop kulturu definirali su i prigrlili mladi, urbani, radnički afroamerikanci. Hip hop muzika je nastala iz kombinacije tradicionalno afroameričkih oblika muzike - uključujući jazz, soul, gospel i reggae.

Brojni medijski projekti pokazuju da je upotreba novih tehnologija u postkomunističkim zemljama, poput BiH dovela do međunarodnog uspjeha mnogih istočnjaka umjetnika te da je promovirala veliku stručnost za ljude iz ovih regija koji rade u polju kulture. Fenomen „kulture novog medija“ ukazuje na praktičnost mogućnosti koju internet nudi u izgradnji međunarodnih lokalnih i međunarodnih zajednica i osiguranju cirkulacije informacija bez obzira na geografsko područje granice. Svakom je dozvoljeno da kreira i upravlja svojim kulturnim projektom. Ukoliko je uloga medija 'oblikovanje znanja' te stvaranje određene percepcije realnosti u kojoj živimo, hip hop kao kultura je medij sama po sebi. Ogledalo društva, prilika i mogućnosti mladih. Kao takva postoji i u BiH. U nastavku ću se osvrnuti na hip hop kulturu u BiH, te na intervju sa nekim od najznačajnijih imena hip hop kulture u BiH.

4.2 Hip hop kultura u BIH

Središte hip hop kulture nekada je bila samo Tuzla, prvenstveno zahvaljujući prvoj radijskoj hip hop emisiji i izdavačkoj kući pod nazivom FMJAM i njihovoj posadi, uz veliku pomoć popularnih repera Ede Maajke i Frenkija.

Danas je hip hop popularniji nego ikad prije. Sarajevo, Tuzla i Mostar su tri grada koja su danas najpopularnija kada su u pitanju nova izdanja i hip hop događaji i koncerti. Po prvi put u historiji bosanske hip hop kulture moguće je čuti i pronaći nove pjesme i video spotove na TV-u, što je bilo gotovo nečuveno još 2000. godine. FMJAM je najpopularnija ekipa i privatna 'net' etiketa u zemlji, a njihova priča je počela prije 20 godina sa DJ Soulom kao glavnim DJ-om. Facebook i YouTube i dalje ostaju glavni alat koji umjetnici koriste da bi razvili svoju bazu obožavatelja, jer iako je hip hop postao popularniji u Bosni, još uvijek nije ni blizu nivoa ostalih popularnih muzičkih stilova, što se tiče fanova i medijske pokrivenosti. Medijska slika hip hopa uporedo sa novijim načinima zauzimanja medijske pažnje i prostora javnosti, koji su omogućeni velikim rastom društvenih medija. Hip hop kao kultura, je toliko živ konglomerat, da je ispred svog vremena i danas u BIH. Činjenica da mnogi hip hop umjetnici sami 'upravljaju' medijskim prostorom i plasiraju svoj rad u javnost putem društvenih mreža, samo govori o tome koliko je hip hop kao kultura prilagodljiva i razumljiva kroz vrijeme.

Hip hop kultura u BIH je idealan primjer društveno odgovorne kulture i mladih koji djeluju u istoj. Umjetnici, tekstopisci, muzičari samo su neki od najsvjetlijih primjera pokretača razgovora o problemima mladih i poslijeratnog društva u BIH.

4.3 Intervju sa DJ Soulom - Alagić Emirom, jednom od osnivača prve hip hop radijske emisije u BIH. DJ Soul - koji svoju karijeru započinje davne 1989, a ispostavilo se da će biti jedno od najdugotrajnijih imena DJ scene Bosne i Hercegovine i Balkana. Soul je jedan od osnivača i voditelj prve hip hop radijske emisije Fm Jam. Sa rastom popularnosti emisije, osniva se i Fm Jam Crew koji okuplja razne umjetnike hip hop kulture.

Tarik Osmanagić : Kao jedan od pionira hip hop kulture u BIH, kako i gdje vidiš njenu budućnost?

DJ Soul : Ohrabruje činjenica da se tokom proteklih godina konstantno pojavljuju nova imena na sceni. To potvrđuje da se kultura samostalno održava, i da ima osiguranu budućnost. Sva četiri elementa trenutno su prisutni, i uz malo truda aktera scene ne vidim razlog da i ubuduće ne nastavi rasti i razvijati se. Saradnjom između raznih hip hop aktivista i grupacija ostvaruje se potencijal za opšti napredak i dobrobit svih. Iako je hip hop više vidljiv u većim sredinama, vjerujem u dalji razvoj i afirmaciju kompletne scene.

Tarik Osmanagić : Radijska emisija FM Jam iz 99. je bila jedan od načina upravljanja medijskim prostorom i širenjem hip hop kulture u BIH, kako misliš da bi mladi danas trebali raditi na tome?

DJ Soul : Prije 20 godina po mom mišljenju radio u BiH je imao puno više komunikacijskog smisla. Uredničku politiku danas smatram zastarjelom, ako ne i potpuno propalom. Trenutno se kvalitetna zastupljenost hip hop kulture u medijima svodi na nulu. Naši mediji ostali su muzički zarobljeni u starim vremenima, trendovi se ne prate adekvatno, a tek poneko gostovanje hip hop aktivista na medijima praćeno je uglavnom ispraznim pitanjima, bez suštine i informisanosti.

Srećom, u današnjem vremenu novih tehnologija stvari možemo uzeti u svoje ruke, i ne oslanjati se na to da će neko drugi nešto uraditi. Sada svi imamo medijsku moć, i ne ovisimo od toga da li ćemo dobiti neki medijski prostor već ga kreiramo sami i gradimo svoje baze publike. Hip hop scena danas ovisi isključivo od sebe, a svako ko ima volje može učestvovati u njenom ukupnom napretku. Kreiranje podcasta, novih emisija, plasiranje muzike ili video sadržaja publici, raznih video sadržaja sada je dostupno svima. Content je trenutno najtraženija roba u medijskom prostoru, a hip hop kultura ga je prepuna - od muzike, preko

plesa ili crtanja do DJ-inga. Ako ste kreativni i kvalitetni brzo ćete biti primjećeni kod publike, i ohrabrujem sve kreativce da svoj rad pokažu svima.

Jedno od najznačajnijih imena rep muzičke scene Bosne i Hercegovine je, Edo Maajka - jedan od najznačajnijih hip hop umjetnika BiH rođen koji je u Brčkom, gdje je odrastao i završio osnovnu školu. 1992. godine zbog rata u Bosni i Hercegovini izbjegao je u Hrvatsku. Nakon rata vraća se u Bosnu i Hercegovinu, u Tuzlu da bi studirao mašinstvo i kriminalistiku. U Tuzli postaje jedan od dva MC-ja grupe "Discord" sada poznatije kao "Defence". Nakon toga, Edo Maajka, Frenkie, Casper, Hamaz i Munja osnivaju grupu Disciplinska Komisija. Demo pjesme grupe Defence postaju radijski hitovi u BiH, te njihovi koncerti u Tuzli 1999. godine bivaju masovno posjećeni. Edo Maajka je jedan od hip hop umjetnika čiji su tekstovi puni osvještenih političkih poruka koji se ogledaju u jednom od njegovih singlova „Zlatna dolina“ sa istoimenog albuma objavljenog 2003. godine:

Usred bosanske divljine,
usred zlatne doline,
oko nas su brda problema,
ma, kakva brda, planine, čovječe,
...
Mi na klupi u dolini,
oni gore u visini,
jedni za drugima plaćemo,
ne znamo šta ćemo.
Jetru u rakiju namaćemo,
u dim uvijamo pluća,
nadamo se, biće bolja godina iduća.
Dok Titove slike traže stariji,
mi pištoljem tražimo pare..
...
Sad je drugo vrijeme
za druge šeme
sve je čisto, murija i mafija,
ovdje je isto.
Nema odjeće ni hrane,

punimo ormare ganovima,
duple brave,
živimo u tuđim stanovima..

U pjesmi se govori o konstatnom prisustvu mita i korupcije poslije rata, o realnosti bosansko – hercegovačkog društva, svakodnevnici prosječnog građanina, o sveprisutnom siromaštvu i kriminalu, diskriminaciji i podjeli na osnovu vjere i nacije. Pjesma otvoreno govori o preživljavanju, ne življenju.

Kod nas se od Dejtona godine broje,
Ljudi se ljudi boje i svako glasa za svoje (samo za svoje)
Brđani postaju građani,
Do juče svjetla gasili sjekirama, al sad su u odjelima (seljačine)

...

Da znaš, nije bitna ideologija, bitna je biologija
Bitna je genetika balijske, ustaše i četnika (to je bitno)

...

Znam ko je počeo rat, znam šta je glad
Znam kad su šešeljevci došli u moj grad (znam)
Pričamo ono kako je sad, slabo se mičemo s mjesta
Puni smo rupa ko naša cesta
Često vučemo ručnu vidiš svaki biser
Išli bi naprijed ali volimo taj rikverc
Postalo nam navika da ne radi ni jedna fabrika
Malverzacije prešutimo, gazde ne ljutimo
Navikli se na gebiru i u miru
Mladi iz zemlje bježe, izbjeglice se vratit neće
Ne moraju nek zarađuju, nek nam šalju para
Mi ćemo živiti u mraku..
Cijela država plaća reket
Po kućama oružja
Od rata čuje se zveket
Imamo mina ko jagoda pune oranice
Ali neće brati urod oni što su pravili sadnice..

U pjesmi „Mater vam j*ebem“, sa albuma 'No sikiriki' objavljenog 2004. godine, Edo Maajka otvoreno govori o stanju u BIH nakon rata. Dejtonski mirovni sporazum, kao početak kraja, međutim vrijeme provedeno u ratu, u narodima BIH je ostavilo posljedice. Preplitanje pitanja, nacije i vjere, prošlosti i budućnosti, samo su neke od tema koje su spomenute u teksovima Ede Maajke.

Zlatan Hajlovac – Kontra (rođen 1990) je bosanskohercegovački hip hop muzičar. Rođen je u Sarajevu. Rep muzikom se bavi od 2004. godine. Član je Dlanbeatz i FM JAM kolektiva, a do sada je izdao nekoliko nezavisnih izdanja u vidu albuma i mixtapeova. Baš kao što je hip hop kultura ogledalo društveni i političkih prilika u jednom društvu Kontra u pjesmi „Šutnja“ govori o ratnoj retorici koja je prisutna i 25 godina nakon završetka rata, ona je sredstvo bosanskohercegovačkih političara za kontrolu naroda. Skandalozne izjave političara pune medijske naslove sa naizgled uvijek istim porukama o podjeli, mržnji i netrepeljivosti među narodima u Bosni i Hercegovini.

Voliš li ruglo i pogrešnu vrijednost, svezane ruke i čemer (jel')
Podli osmijeh i zlatne stolice koje ti dodijeli pleme (Jeli)
Breme na istini, medije što žele ti laž usadit u temelj
A za svaki vapaj za pravdom dobiti dobar pendrek u tjeme
Pleme ti je*em, ne jedem zastave, stajem za ljude i stavove (Stavove)
Je*eš zgrade i društveni mir kad tužne priče te zaboje
Nado je glupane pričama poslije obreda stvaranje odreda
Biračko tijelo, bezglavo bez i jednog vlastitog pokreta
Balkan geto, vladar rek'o s pravom vjerom i tako je
I mi ćemo za tuđi ego i vlast voditi srcima ratove
Dobijati rakove, disati radioaktivne materije, jesti govna
Živjeti mit o svojoj vrsti, velike ribe u lokvi pored mora
Budit se sretni, jer smo stekli svoj tor
Monotonu sredinu gdje ima samo moj Bog
A hodži je Bog novac, moć, ne damo nikog vođu svog
To ti je pranje mozga, stanje bezumlja - balkanskog

Helem nejse je sarajevska hip hop muzička grupa koja je nastala 2014. godine i čine je članovi; Admir Čular (Čika Gagara), Amer Čanković (Stihomir Klepić) i Tihomir Radić (Toshi Domaćin). Grupa je nastala 2014. godine u Sarajevu, a korijene vuče još iz 2009. godine i hip hop sastava Flow Motion. Tekstovi pjesama kroz satiru tretiraju političko-socijalnu problematiku svakodnevnice. Iza sebe imaju snimljena 3 studijska albuma, a nakon pet godina provedenih na talasima Radija Otvorena Mreža, Helem nejse se preselio u svoj vlastiti studio u kojem realizuju emisiju u potpuno novom konceptu i video formatu. Jedan od najpopularnijih segmenata emisije je crtana serija "Bruca Braca Bruda Braca" koja na jedinstven i humorističan način tematizira sve interesantne društvene pojave i fenomene iz perspektive četiri "mahalska underdoga", a mjesto radnje je naselje u Sarajevu Švrakino selo. Crtić za odrasle govori o apsurdnosti bh društva, te je nešto poput animiranog teataru apsurd⁴⁴.

STF 'Save The Future' je jedna od prvih graffiti grupa u Sarajevu sa najdužom tradicijom. Učesnici su mnogih street art festivala, između ostalog i 9. Street art festivala, koji je okupio preko 20 graffiti umjetnika iz BIH u Mostaru 2020. godine.

Potencijal graffiti umjetnosti u BIH donosi novu dinamiku na ulice grada i oplemenjuje javni prostor, dok u isto vrijeme revitalizira napuštene prostore i ruševine te im daje jedan univerzalni vizuelni identitet grada. Svjesni smo posljedica socijalističke gradnje u Sarajevu, te još uvijek porušenih javnih prostora, koji stoje ugašeni od ratnog perioda u BIH.

U glavnom gradu Bosne i Hercegovine možda i najtragičniji/najsmješniji grafit pred sami rat predstavljao je grafit na zgradi sarajevske pošte; pisalo je: „Ovo je Srbija!“, što je neko odmah prekrižio i napisao: „Budalo, ovo je pošta.“

⁴⁴ Članak sa portala 'Digitalna Demokracija', novinara Šimić Nevena
70

Bboying u Bosni i Hercegovini

Danas ovu granu hip hop kulture možemo vidjeti u mnogim muzičkim spotovima, filmovima, na velikim i malim ekranima, a često i na ulicama većih gradova. Plesne škole bboyinga postoje i u našoj državi, a nastavku rada sam se osvrnuo na neke od najpopularnijih u našim gradovima, kao i kratke osvrte plesača, kolega i trenera o hip hop kulturi i bboyingu danas.

U Sarajevu, u prostorijama plesnog kluba Fresh Generation, trenira i sarajevska bboying ekipa Young Force Crew. Ovu grupa mladih, umjetnički osvještenih ljudi radi sa djecom i mladima već duži niz godina, aktuelni su državni prvaci u street plesnim kategorijama Rade na očuvanju i promicanju hip hop kulturu, a ujedinjuje ih ljubav prema plesu.

Young Force Crew je osnovan 2005. godine, a članovi ekipe danas su uglavnom momci iz Sarajeva, mada ponosno broje članove i u drugim BH gradovima poput Zenice, Tuzle, ali i neke koji danas žive u zemljama Europe. Ističu se kao jedna od najstarijih ekipa u BiH, a zbog dugogodišnjeg postojanja, izmjenile su se mnoge generacijske i takmičarske ekipe. Putovanja, uspomene i druženja za ove momke su uvijek bili najveće medalje.

"Bboying je ples i umjetnost. Danas je na pozornicama svjetski velikih takmičenja i jako je bitno za mlađe generacije da imaju više platformi koje gaje takmičarski dug, ali na nama plesačima je da duh hip hop kulture prenesemo na mlađe", rekla je Dženita Hasečić, trenerica i vlasnica plesne škole Fresh Generation iz Sarajeva

"Za mene bboying je u jednu ruku i umjetnost, jer svako stvara svoje pokrete i stil izvođenja, ubacujući u sav taj ples svoju karizmu, stil i karakter. Grana je hip hop kulture i sastavni dio života, jer se u njemu možeš zabaviti, družiti, zdravo živjeti.", rekao je Armin Bečić, jedan od plesača iz Sarajeva.

U Mostaru, plesni studio B-Dance je mjesto gdje možete pronaći bboying treninge za sve uzraste. Već deset godina, svojim bogatim sadržajem, projektima i plesom Plesni studio B-Dance aktivno radi sa oko 150 stalnih članova, koji iza sebe imaju niz nastupa na raznim manifestacijama, koncertima, festivalima, plesnim turnirima. Ljubav prema modernim plesovima, a pogotovo prema Hip Hop kulturi je jedna od ideja vodilja ovog plesnog studija iz Mostara.

Kododan ideja i tim je nastala 2012. godine, a realizovali su je u to vrijeme trojca strastvenih plesača, studenata tjelesnog odgoja i sporta sa ambicijom da u Bihaću ujedine i naprave jedno krovno sportsko uduženje za tada vrlo popularne sportove akrobatskog sadržaja break dance-a, trickinga i free runninga. Sigurni su u svoju ideju, svjesni su koliko je njima, danas izgrađenim i zrelim osobama, hip hop značio i pomogao u tom procesu rasta. Vjeruju da te vrijednosti zaslužuju mlađe generacije i spremni su da ih prenose i šire dalje.

"Bboying otkako je nastao, kao i cijela hip hop kultura, sa svim svojim elementima, na kraju krajeva i cijeli svijet, konstanto se mijenjao. Svakako mislim da format svih današnjih većih takmičenja je prije desetak godina bio jedan scenario koji smo svi znali da će doći prije ili kasnije, i mnogi smo priželjkivali. To je jednostavno dio evolucije.", rekao je Sead Okić, trener bboyinga iz Bihaća

Dirty Angels jedno je od najstarijih imena na BiH bboying sceni. Plesna grupa Dirty Angels Crew je nastala davne 1999. godine, a nova generacija kreće sa radom 2004. godine, a danas ih možete pronaći kako treninraju u kući Plamena mira u Tuzli.

"Nama u BiH je potrebno što više dobrih eventa i kako bi BiH postala urbana što se tiče naše kulture i onoga čime se mi bavimo, a to je hip hop i bboying. BiH ima dosta kvalitetnih plesača koji žele i imaju volje da idu dalje i da se takmiče, vjerujem da možemo biti na svjetskom nivou uz trud i rad." , rekla je Melisa Ćirić, trener iz Tuzle.

Just2Cool je jedna od najstarijih i vjerovatno najpoznatijih bboying ekipa iz BiH. Proputovali su i učestovali na zavidnom broju svjetskih takmičenja, a jedan od članova, bboy Justice je bio i dvostruki Red Bull BC One pobjednik u BiH, te predstavnik naše zemlje na regionalnom BC One finalu.

"Ples je umjetnička forma, a bboying kao ples ima atletski zahtjevne pokrete koji su u mnogo slučajeva teži od gimnastičkih elemenata. Za mene će kao takav ostati nerskidivi dio hip hop kulture, i samo u skladu sa ostalim elementima, poznavanjem njihovih vrijednosti i njihovim uzajamnim učešćem u razvoju svijesti koju hip hop donosi na sto, uvijek će biti važniji kao socijalni ples u lokalnim zajednicama, gdje se djeca skupljaju da pronađu sebe i sebi slične." rekao je Danijel Vujanović iz Bijeljine

4.4 Interview sa prof. Mark Katzom (profesorom na američkom Univerzitetu u Karolini, autorom i aktivistom mnogih projekata za mlade kroz hip hop kulturu, autor knjige "Moć hip hop diplomacija u podjeljenom svijetu". Profesora sam upoznao 2014. godine na projektu 'Next Level' koji je organizovan od strane američke ambasade, gdje su mnogi hip hop umjetnici uz pratnju profesora i hip hop aktivista posjetili mnoge zemlje u cilju i u duhu širenja hip hop kulture.

Tarik Osmanagić : What would You say are the tools hip hop as a cultural phenomena possesses that can be used in diplomacy?

Mark Katz : Hip hop diplomacy dates only to the early years of the 21st century, but it is part of the US government's decades - long deployment of the arts in international relations, a descendent of the famous jazz tours that send the likes of Louis Armstrong and Duke Ellington around the world in the 1950s and 1960s. The jazz tours of the twentieth century and the hip hop workshops of the twenty – first, as well as other exchange projects all have a same mission; to increase mutual understanding between the people of the United States and the people of other countries by means of educational and cultural exchange that assists in the development of peaceful relations. This is not to say that the partnership between hip hop and the US government is a likely one – the dissonance is obvious. Hip hop is celebrated for its oppositional stance, especially against the US government, which has marginalized and oppressed the communities who created this art and culture. Look no further than Public Enemy's iconic song 'Fight the Power' – it's anti-authority position explicit in its lyrics and in the group's name. And diplomacy is hardly the first word associated with hip hop. Diplomacy is ultimately intended to serve state interests and for some critics, hip hop poorly represents the United States; for others, cultural diplomacy exploits hip hop. Both of these aspects must be taken into consideration. Part of hip hop's appeal is its accessibility. Only a body and a voice are needed to rap, beatbox or dance. Another reason for hip hop's global appeal is its powerful mythos. Hip hop has a potent origin story : in the 1970s, talented industrious african american and latino teenagers in the Bronx, New York ,developed a new art form and culture, one that went to become a globally influential industry and a way of life. Like I stated in my book and from my experience; I believe in the life – changing, community – building power of hip hop. I believe in the positive potential of hip hop as a form of diplomacy. I believe that hip hop can reveal the best side of modern international relations, in which posturing and propaganda can give way to understanding, appreciation and empathy. I believe all this because I have seen evidence of all this, across time and continents and cultures.

Tarik Osmanagić : Can tools and expressions hip hop as a culture has, be used in schools as expression tools in writing, drawing, music etc?

Mark Katz : I would like to refer to a colleague of mine – Daniel Banks and his work ' Hip hop as Pedagogy ', where he speaks of Youth Speaks - as one of the best-known organizations practicing what is often named either hip hop education (HHED) or hip hop pedagogy (HHPED). HHED tends to focus on the content of the class or lesson by introducing some aspect of hip hop production into a lesson, for example a rap song. The potential of HHPED is that it is a total reimagining of the classroom experience and speaks to the cultural intelligences of the students, which include the language, history, rituals, and mores of the 40-year-old, global, youth-oriented, social justice movement known as hip hop. Accordingly, Daniel uses the term generations to reference the fact that, since the 1970s, several generations and millions of youth have been born under the sign of hip hop and influenced by a culture of art and activism. HHPED engages both the structure of the learning environment as well as the cultural ethos of hip hop, in addition to, and sometimes more significantly than, the content. Hip hop as pedagogy presents an effective way of engaging today's youth learners while simultaneously modeling participant-centered approaches to leadership and student/community engagement.⁴⁵

Another colleague of mine, A.A. Akron in his work 'Critical Hip Hop Pedagogy as a Form of Liberatory Praxis' states that the reality that hip hop is a growing presence in the classroom is obvious to any casual observer of the expressionistic style and innovation of young people today. However, the fact that hip hop as an academic field of inquiry has been historically marginalized—particularly, however not exclusively, by our cathedrals of “higher” education that we have anointed with the task of training teachers for urban and suburban communities—speaks volumes to just how “mis-educated” our society has become.

Tarik Osmanagić: Šta biste rekli da su alati hip hopa kao kulturnog fenomena koji se mogu koristiti u diplomaciji?

Mark Katz: Hip hop diplomatija datira iz ranih godina 21. stoljeća, ali dio je i produkt desetljeća rada američke vlade - dugog razmještanja umjetnosti u međunarodne odnose, decenije čuvenih jazz turneja koje šalju Louis Armstronga i Duke Ellington širom svijeta 1950-ih i 1960-ih. Jazz turneje dvadesetog vijeka i hip hop radionice dvadeset prvog, kao i drugi razmjenski projekti imaju istu misiju; povećati međusobno razumijevanje između naroda Sjedinjenih Država i

⁴⁵ <https://muse.jhu.edu/article/595543>

naroda drugih država putem obrazovne i kulturne razmjene koja pomaže u razvoju mirnih odnosa. To ne znači da je partnerstvo između hip hopa i američke vlade prirodno - nesklad je očit. Hip hop se slavi zbog svog oprečnog stava, posebno protiv američke vlade, koja je marginalizirala i ugnjetavala zajednice koje su stvorile ovu umjetnost i kulturu. Dovoljno je da poslušamo "Fight the Power" Public Enemy-a; anti-autoritarna pozicija koja se ističe u njihovim tekstovima i u imenu grupe je očigledna. Diplomacija također nije prva riječ povezana s hip hopom. Diplomacija je na kraju namijenjena služenju državnim interesima, a za neke kritičare hip hopa, hip hop slabo predstavlja Sjedinjene Države; dok za druge, kulturna diplomacija iskorištava hip hop. Oba ova aspekta moraju se uzeti u obzir. Dio privlačnosti hip hop kulture je njegova pristupačnost. Za rep, beatbox ili ples potrebni su samo tijelo i glas. Još jedan razlog globalne privlačnosti hip hopa su njegovi snažni mitovi. Hip hop ima snažnu priču o porijeklu: 1970-ih su nadareni, industivni, afroamerički i latinoamerički tinejdžeri u Bronxu u New Yorku razvili novu umjetničku formu i kulturu, koja je postala svjetski utjecajna industrija i način života. Kao što sam rekao u svojoj knjizi i iz svog iskustva; vjerujem u snagu hip hopa koja mijenja život i kreira zajednicu. Vjerujem u pozitivan potencijal hip hopa kao oblika diplomacije. Vjerujem da hip hop može otkriti najbolju stranu modernih međunarodnih odnosa, u kojima čvrst stav i propaganda mogu izroditi razumijevanje, uvažavanje i empatiju. Vjerujem u sve ovo jer sam vidio dokaze o svemu tome kroz vrijeme, kontinente i kulture.

Tarik Osmanagić : Mogu li se alati i izrazi koje hip hop kao kultura posjeduje koristiti u školama I obrazovanju, kao alati ekspresije u pisanju, crtanju, muzici itd.?

Mark Katz : Želio bih se pozvati na mog kolegu - Daniela Banksa i njegovo djelo "Hip hop kao pedagogija", gdje govori o Youth Speaks - kao jednoj od najpoznatijih organizacija koja se bavi onim što se često naziva ili hip hop obrazovanjem (HHED) ili hip hop pedagogijom (HHPED). HHED se usredotočuje na sadržaj nastave ili lekcije uvodeći u lekciju neki aspekt hip hop produkcije, na primjer rep pjesmu. Potencijal HHPED-a je u tome što potpuno preispituje iskustvo u učionici i govori o kulturnoj inteligenciji učenika, koja uključuje jezik, historiju, rituale i običaje 40-godišnjeg, globalnog, orijentiranog na mlade, pokreta za socijalnu pravdu poznatog kao hip hop. U skladu s tim, Daniel koristi izraz generacije kako bi uputio na činjenicu da se od 1970-ih nekoliko generacija i miliona mladih rodilo u znaku hip hopa i pod utjecajem kulture umjetnosti i aktivizma. HHPED uključuje i strukturu okruženja za učenje, kao i kulturološki etos hip hopa, pored i ponekad značajnijeg od sadržaja. Hip hop kao pedagogija predstavlja učinkovit način angažiranja današnjih učenika koji uče mlade, dok istovremeno modelira pristupe usmjerene na sudionike i voditelje te angažman učenika / zajednice.

Još jedan moj kolega, A.A. Akron u svom djelu 'Hip hop pedagogija kao oblik kritične oslobodilačke prakse' navodi da je stvarna činjenica da hip hop kultura ima sve veće prisustvo u učionici očigledna svakom slučajnom promatraču ekspresionističkog stila i inovativnosti mladih danas. Međutim, činjenica da je hip hop kao akademsko polje istraživanja historijski marginalizirana - posebno, ali ne isključivo, od naših katedrala „visokog“ obrazovanja koje smo pripremali zadatkom obuke učitelja za urbane i prigradske zajednice - dovoljno govori koliko je naše društvo postalo „loše obrazovano“.

5. ZAKLJUČAK

Zaključno, uprkos krivnji koja je stavljena na rap za širenje nasilja u američkom društvu, hip hop muzika je simptom kulturnog nasilja, a ne uzrok.

Često se poruka i umjetnički integritet repera mogu izgubiti usred nacionalnih marketinških kampanja i brige za odobrenje važnih komercijalnih partnera. U rastućem uspjehu hip hop tržišta, muzičari su se borili da održe potenciju hip hop kulture kao oblika otpora i osnaživanja. Da bi se očuvala kulturna funkcija repa i istovremeno promovirao umjetnički i komercijalni napredak, zajednice koje su tradicionalno stvarale muziku trebale bi biti one koje kontroliraju njenu proizvodnju i distribuciju. Hip hop mora biti prepoznat kao muzička forma, a ne samo kao komercijalni trend. Hip hop, uključujući njegovu historiju, oblike i društveni značaj, trebalo bi podučavati u školskom nastavnom programu pored klasične muzike, narodne muzike i jazza. Uključivanje elemenata hip hop kulture u programe obrazovanja može takođe omogućiti učenicima i nastavnicima da otvoreno govore o srodnim pitanjima kao što su odnos između repa i bandi, prisustvo nasilja, seksizma, mizoginije i homofobije u nekim rap pjesmama, te debata o lirici, liričkoj težini, metaforama, kao i načinu rimovanja. Hip hop bi u muzičkim programima javnih škola trebalo prihvatiti kao američku inovaciju i način povezivanja učeničkih interesa sa nastavnim planom i programom. Pored toga, rep bi mogao biti integriran u nastavni plan i program engleskog jezika i jezika kao oblik poezije i drame. Mnoga istraživanja danas, porede vokabular Shakespeara, jednog od najvećih pisaca Velike Britanije i nekih od najvećih hip hop grupa današnjice. Istraživanja su pratila način sklapanja i redanja rima, broj jedinstvenih riječi iskorištenih kroz lirike djela, te sam vokabular i značenje riječi. Shakespeara u tome mnogi zovu prvih reperom ikada, ali zanimljivo je da tzv 'svjesni rep' je ubjedivi pobjednik u igri vokabulara i jedinstvenosti ove liričke umjetnosti. Omogućavanje učenicima da pišu i izvode vlastiti rep potiče ih na kritičko razmišljanje, vježbanje pisanja u narativnoj formi, povećanje rječnika i razvijanje razumijevanja rime i ritma. Omogućiti mladima da se organiziraju, promoviraju i nastupaju na hip hop koncertima koji se redovno održavaju u njihovim gradovima, te uključivanje mladih na sve nivoe planiranja pruža dragocjeno iskustvo koje ih osnažuje u muzičkoj industriji i drugim aspektima poslovanja. Konačno, dopuštajući mladima da vide i iskuse način na koji se hip hop oblikuje, kroz posao muzičke industrije, oni kroje znanje da donose informisane muzičke odluke i, eventualno, da mijenjaju rad muzičke industrije.

Da bismo razumjeli hip hop, potrebno je gledati na njega kao proizvod skupa historijskih, političkih i ekonomskih okolnosti, te proučiti ulogu kojom je poslužio kao glas onima koji su podčinjeni sistemskim političkim i ekonomskim ugnjetavanjima. Ako bi se pitanje nasilja trebalo učinkovito riješiti, mora se agresivno rješavati korijen problema - nejednakost u resursima i mogućnostima za urbane manjine. Hip hop kultura je oblik otpora prema sistemima potčinjenosti koji su stvorili odstupanja u klasama u Sjedinjenim Državama. Da bismo zaustavili nasilje, moramo se fokusirati na ublažavanje tereta radničke klase u gradu. Da bismo zaustavili ciklus nihilizma koji je prisutan u suvremenoj kulturi mladih u gradskim manjinama, moramo im pružiti resurse i mogućnosti za budućnost sa nadom. Hip hop se preselio izvan svojih skromnih početaka u Južnom Bronxu i ulicama u pregovaračke prostore u američkom društvu i kulturi. Prešlo se s marginalnih tekstova i podrumskih zabava na pitanja u predsjedničkim raspravama i mišljenjima, kao i na svim nivoima pravosuđa. Postao je tema knjige o djeci kao za doktorske disertacije. Arhiva i kolekcije hip hopa nalaze se u muzejima na Univerzitetu u Harvardu za gotovo sve biblioteke u zemlji. Kultura hip hopa je još uvijek živa na svijetu ulicama i u toj haubi koliko i u akademiji. Od njegovog poricanja u medijima do danas, najvećeg marketinškog 'proizvoda', hip hop je na različite načine jak i slab. Ugrađen je u američku kulturu, ali je dio svjetskog fenomena hip hop kulture. Hip hop kao globalni fenomen, neosporan je i kao kulturni inkorporativna sila, ali kao i kultura. Jedan je od glavnih socioloških događaja i tema posljednje generacije i zaslužuje sve veću pažnju u teorijama i analizama društvenih i humanističkih nauka. Hip hop sigurno nije konvencionalan, a sociologija hip hopa i sociološka perspektiva hip hop kulture možda nije očigledna, ali je neophodna za razumjevanje iste.

6. LITERATURA

1. Riley, Alexander. "Preporod tragedije iz duha hip-hopa: Kulturna sociologija Gangsta-ove rep muzike." Časopis za studije mladih 8.3 (2005): 297-311. Akademska premijera pretraživanja. EBSCO. Web. 3. decembar 2010
2. Grant, Elizabeth. "Gangsta Rap, rat protiv droge i lokacija afroameričkog identiteta u Los Angelesu, 1988-92." Europski časopis za američku kulturu 21.1 (2002): 4. Premijera o akademskoj potrazi. EBSCO. Web. 3. decembar 2010.
3. „Hip-Hop: Kratka istorija“. <http://www.wam.umd.edu/~mwm/hip-hop/pfolio.html>. 31.5.99.
4. Romero, D. James. "Uticaj hip-hopa odjekuje širom svijeta". Los Angeles Times. <http://www.latimes.com/HOME/ENT/MUSIC/HIPHOP/hiphop.htm>. 14. marta 1997. 30.5.99.
5. Watkins, S. Craig. Predstavlja: hip-hop kulturu i produkciju crnog kina. Chicago: University of Chicago Press, 1998.
6. Wolf, Eric. "Trgovina robovima". Evropa i ljudi bez istorije. Berkeley: University of California Press, 1982. str. 195-208.
7. Farley, Christopher John. "Hip-hop nacija". Vremenski magazin. 8. februara 1999.

7. KRATKA BIOGRAFIJA

Ja sam Tarik Osmanagić, rođen 11.06.1991.godine u Sarajevu. Prvi ciklus studija sam završio na Fakultetu političkih nauka Univerzitet u Sarajevu, odsjek sociologija. Nakon završenog prvog ciklusa studija na istom fakultetu upisao sam master studij, smjer sociologija. Aktivista sam hip hop kulture, bavim se plesnom te sam od 2013.godine zamjenik predsjednika Udruženja "Fresh Generation" pod čijim okriljem djeluje sarajevska plesna škola Fresh Generation, čiji sam vlasnik i jedan od glavnih trenera.

IZJAVA O PLAGIJARIZMU

Kao student magistarskog studija na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Sarajevu potpisujem izjavu da sam upoznat sa Zakonom o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo i Etičkom kodeksu Univerziteta u Sarajevu.

Ovom izjavom potvrđujem da sam magistarski rad napisao samostalno i koristeći se isključivo navedenom bibliografijom, te da ovaj rad nije korišten pri bilo kakvom drugom ocjenjivanju.

Saglasan sam da jedan primjerak mog rada bude javno dostupan preko biblioteke Fakulteta političkih nauka.

Mjesto/datum Sarajevo, 27.10.2020.

Potpis _____